

Vooronderzoek 1940-1945 en Vooronderzoek Naoorlogse Ontwikkelingen voor wat betreft het risico op het aantreffen van achtergebleven, Ontploffbare Oorlogsresten uit de Tweede Wereldoorlog in het projectgebied:

Hart van Soesterkwartier te Amersfoort

Colofon

Titel: Hart van Soesterkwartier te Amersfoort

Uitgevoerd conform: Certificatieschema Vooronderzoek en
Risicoanalyse Ontplobbare Oorlogsresten (juni
2020)

Projectcode: MTX00120
Versie: Definitief
Datum: 9 november 2020

Opdrachtgever: Matrix Invest Monumenten Projecten BV

Opdrachtnemer: Xplosure BV
Huismanstraat 6
6851 GT HUISSEN

Telefoon: 026-4450099
Email: info@xplosure.nl
Website: www.xplosure.nl

Contactpersoon: Dhr. drs. T. Kleuters (Tijs)
Telefoon: 06- 309 620 57
Email: tijs.kleuters@xplosure.nl

Handtekening steller

Dhr. drs. T. Kleuters MA
Historicus

Akkoord senior OCE-deskundige

Dhr. T. Neijenhuis
Senior OCE-deskundige

Inhoudsopgave

1.	Managementsamenvatting (inclusief bodembelastingkaart)	5
2.	Inleiding	7
2.1	Wettelijk kader	7
2.2	Doelstelling	8
2.3	Aanleiding	9
2.4	Het onderzoeksgebied: toen en nu	10
2.5	Bronnen	12
3.	Vooronderzoek 1940-1945	13
3.1	Indeling en opzet	13
3.2	Uitgangspunten voor de beoordeling van de relevantie van een indicatie	13
3.3	Achterhaalde indicaties uit het geraadpleegde bronnenmateriaal	13
3.3.1	Reeds uitgevoerde vooronderzoeken	13
3.3.2	Literatuur en rapportages	14
3.3.3	Krantenartikelen en online bronnen	14
3.3.4	Lokale, regionale en provinciale archieven	14
3.3.5	Nationale archieven	14
3.3.6	Internationale archieven	14
3.3.7	Nationale en internationale luchtfotoarchieven	14
3.4	Chronologisch overzicht van achterhaalde indicaties en hun relevantie	14
4.	Vooronderzoek naoorlogse ontwikkelingen	20
4.1	Indeling en opzet	20
4.2	Uitgangspunten voor de beoordeling van de relevantie van een contra-indicatie	20
4.3	Achterhaalde contra-indicaties uit het geraadpleegde bronnenmateriaal	20
4.3.1	Achterhaalde gegevens uit het gemeentelijk / provinciaal archief	20
4.3.2	Achterhaalde gegevens uit krantenartikelen en / of online bronnen	20
4.3.3	Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG)	20
4.3.4	KLIC-melding	21
4.3.5	Beeldvergelijking	23
4.3.6	Vergelijking naoorlogs kaartmateriaal	25
5.	Afbakening verdacht gebied	28
5.1	Evaluatie afweging indicaties en contra-indicaties	28
5.2	Horizontale en verticale afbakening verdacht deelgebied	28
5.3	Mogelijk aan te treffen munitieartikelen	28
6.	Leemten in kennis	29
7.	Conclusie en advies	30
8.	Bijlagen	31
	Bijlage 1: Verantwoording en overzicht van geraadpleegde bronnen	32
	Literatuur en rapportages	32
	Gedrukte literatuur	32
	Niet gedrukte literatuur	32
	Reeds uitgevoerde vooronderzoeken	32

Overige rapportages / documentatie	33
Informatie uit krantenartikelen of online bronnen	33
Archieven: gemeentelijk, regionaal en provinciaal	34
Provinciaal Archief Utrecht, aanwezig in het Utrechts Archief	35
Archieven: Nationaal.....	36
Nationaal Archief Den Haag	36
NIOD Instituut voor Oorlogs- Holocaust- en Genocidenstudies Amsterdam	37
Nederlands Instituut voor Militaire Historie Den Haag.....	38
De Explosieven Opruimingsdienst en het Semi-statisch Informatie Beheer Defensie.....	38
Archieven: Internationaal	41
Bundesarchiv-Militärarchiv te Freiburg	41
The National Archives te Londen.....	41
Nationale en internationale luchtfotoarchieven.....	44
Bijlage 2: Protocol Toevalsvondst.....	47

1. Managementsamenvatting (inclusief bodembelastingkaart)

In opdracht van Matrix Invest Monumenten Projecten BV is door Xplosure BV een bureaustudie uitgevoerd naar het risico op het aantreffen van mogelijk achtergebleven Ontplobbare Oorlogsresten uit de Tweede Wereldoorlog voor het onderzoeksgebied 'Hart van Soesterkwartier te Amersfoort'. In het onderzoek, dat is uitgevoerd conform het Certificatieschema Vooronderzoek en Risicoanalyse Ontplobbare Oorlogsresten, zijn de volgende onderzoeksfasen doorlopen:

Na de inleiding, waarbij het wettelijk kader, de aanleiding, de doelstelling, het onderzoeksgebied en een beknopt overzicht van de gehanteerde bronnen zijn behandeld, zijn de resultaten van het 'Vooronderzoek 1940-1945' per bronsoort samengevat. In deze onderzoeksfase is onderzocht of er oorlog gerelateerde handelingen of gebeurtenissen uit de periode 1940-1945 achterhaald zijn, die duiden op de mogelijke aanwezigheid van Ontplobbare Oorlogsresten in het onderzoeksgebied. In de tweede fase van het onderzoek, het 'Vooronderzoek Naoorlogse Ontwikkelingen', is nagegaan of er na 1945 bodemactiviteiten achterhaald konden worden die zorgen voor een risico verlagend profiel van het onderzoeksgebied. Hierbij geldt de aanname, dat wanneer Ontplobbare Oorlogsresten bij deze bodemactiviteiten zijn aangetroffen, deze gemeld en verwijderd zouden zijn. In de laatste fasen van de bureaustudie zijn de achterhaalde indicaties (risico verhogende aanwijzingen) en contra-indicaties (risico verlagende aanwijzingen) geëvalueerd en zijn eventueel verdachte (deel)locaties in horizontale en verticale zin afgebakend. Tenslotte is in het onderzoek een conclusie en een advies omtrent voortzetting van het opsporingsproces geformuleerd.

Voorgenoemde onderzoeksinspanningen hebben voor het onderzoeksgebied 'Hart van Soesterkwartier te Amersfoort' geresulteerd in de volgende bevindingen:

Op basis van deze bureaustudie kan gesteld worden dat er voor het onderzoeksgebied geen feitelijke gegevens zijn achterhaald die duiden op betrokkenheid van het te bewerken gebied bij oorlogshandelingen. Voor wat betreft de omgeving van het plangebied is wel achterhaald dat deze (en dan met name het spoorgebied) tijdens de oorlogsjaren meerdere keren is gebombardeerd en met boordgeschut is beschoten. Op basis van luchtfotoanalyse, archiefmateriaal omtrent schades aan panden en vluchtgegevens van de betrokken lucht-eenheden van de Royal Airforce is niet vast komen te staan dat het specifieke onderzoeksgebied bij deze oorlogshandelingen betrokken is geweest. Daarnaast zijn er op de geselecteerde en geanalyseerde luchtfoto's uit de jaren 1944 en 1945 voor wat betreft het (toen nog niet uitgebreide) kerkgebouw geen grootschalige schades waargenomen. Tenslotte is achterhaald dat er in het te bewerken gebied in de naoorlogse periode meerdere bodemroerende werkzaamheden hebben plaatsgevonden in de vorm van de aanleg van kabels en leidingen, en de uitbreidingen van het toenmalige kerkgebouw met twee zijvleugels in het jaar 1960. De te bewerken locaties moeten door de afwezigheid van feitelijk herleidbare indicaties en de aanwezigheid van enkele contra-indicaties dan ook als onverdacht aangemerkt worden.

Xplosure adviseert u om de geplande werkzaamheden op reguliere wijze uit te laten voeren en het opsporingsproces niet verder voort te zetten. Hoewel er geen feitelijk aantoonbare aanleiding is het onderzoeksgebied verdacht te verklaren, adviseert Xplosure u om het uitvoerend personeel voorafgaand aan werkzaamheden in het te bewerken gebied (aan de hand van het in de bijlagen opgenomen Protocol Toevalsvondst) te instrueren geen verdere acties te ondernemen in het geval van het onverhoopt aantreffen van munitieverdachte objecten en direct contact op te nemen met de (plaatselijke) politie: telefoon: 0900-8844.

Mochten er bij bodemroerende activiteiten ondanks het voorgaande toch munitie(gelijkende) artikelen worden aangetroffen, dan dient het protocol opgevolgd te worden en dient bezien te worden of hervatting van het opsporingsproces wenselijk is.

CE-Bodembelastingkaart

CONTACTGEGEVENS
E-mail: info@xplosure.nl
Telefoon: 026-4450099
www.xplosure.nl

BEZOEKADRES
Huismanstraat 6
6851 GT Huissen

Datum:
3 november 2020

Project:
MTX00120_BBK

Opdrachtgever:
Matrix Invest

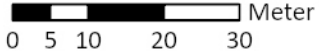
Tekening Nr:
MTX00120_BBK

Copyright 2020 Xplosure

Legenda

- Onderzoeksgebied
- Onverdacht

Schaal:
1:1.000

Esri Nederland, Community Map Contributors

Esri Nederland, Community
Map Contributors

2. Inleiding

Op een onbekend aantal plaatsen in Nederland liggen nog bommen, granaten en andere munitieartikelen uit de Tweede Wereldoorlog (1940-1945). Bij het spontaan aantreffen van Ontplobbare Oorlogsresten, ontstaat een verhoogd veiligheidsrisico doordat het munitieartikel door beroering alsnog kan exploderen.¹ Onbedoelde detonaties kunnen dodelijk letsel aan mens en dier, en zware schade aan materieel en milieu tot gevolg hebben. Tevens kan een spontane vondst resulteren in meerkosten door stagnatie van de uitvoeringswerkzaamheden. In dit inleidende hoofdstuk zullen allereerst het wettelijk kader, de doelstelling, de aanleiding en het onderzoeksgebied van de voorliggende bureaustudie worden behandeld. Tenslotte volgt een overzicht van geraadpleegd bronnenmateriaal.

2.1 Wettelijk kader

Hoofdrisico in het werkveld van het opsporen van Ontplobbare Oorlogsresten is het onverwacht aantreffen van munitieartikelen bij het uitvoeren van werkzaamheden in de (water)bodem en/of ondeskundig handelen met onverhoopt aangetroffen objecten. Hierdoor bestaat het gevaar op het ongewenst tot (uit)werking komen van deze oorlogsresten. Dit risico komt voor indien er voorafgaand aan bodemactiviteiten geen of onvoldoende onderzoek wordt gedaan naar de mogelijke aanwezigheid van Ontplobbare Oorlogsresten.

Op een onderzoek naar Ontplobbare Oorlogsresten is diverse wet- en regelgeving van toepassing. Hieronder staat een overzicht van de meest relevante wetten en regels die betrekking hebben op de omgang met oorlogsresten bij grondroerende werkzaamheden:

- Arbeidsomstandighedenwet, -besluit en –regeling (met name artikel 4.10);
- Certificatieschema voor het Opsporen van Ontplobbare Oorlogsresten (CS-OOO);
- Certificatieschema Vooronderzoek en Risicoanalyse Ontplobbare Oorlogsresten;
- Gemeentewet;
- Wet wapens en munitie;
- Rijksfinanciering.

De *Arbeidsomstandighedenwet (Arbowet)* bevat regels voor werkgevers en werknemers om de gezondheid, de veiligheid en het welzijn van werknemers en zelfstandige ondernemers te bevorderen. Doel is om ongevallen en ziekten te voorkomen die door het werk kunnen worden veroorzaakt. De Arbowet is een kaderwet, dat wil zeggen dat het algemene bepalingen en richtlijnen bevat. Vanaf 1994 geldt voor alle werkzaamheden vanuit de Arbowet een wettelijke verplichting om een risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) uit te voeren in de voorbereidingsfase van het project. Doel is om vooraf te bepalen of er tijdens de uitvoeringsfase van een project risico's te verwachten zijn en zo ja, hoe we de betrokkenen risico's kunnen wegnemen of terugbrengen naar een aanvaardbaar veiligheidsniveau.

Tevens is in het Arbobesluit een directe verwijzing opgenomen naar het zogenoemde *Certificatieschema voor het Opsporen van Ontplobbare Oorlogsresten (CS-OOO)*. In deze CS-OOO worden proceseisen gesteld aan het daadwerkelijk opsporen van Ontplobbare Oorlogsresten op een projectlocatie. Daarnaast is in *artikel 4.10 van het Arbobesluit* een wettelijke verplichting geformuleerd voor initiatiefnemers van werkzaamheden om risico's omtrent Ontplobbare Oorlogsresten ten minste op basis van een oriënterende studie in kaart te laten brengen.

¹ Tot voorkort werden Ontplobbare Oorlogsresten ook aangeduid met de (formele) term Conventionele Explosieve (CE) en met de (informele) term Niet-Gesprongen Explosieven (NGE). Met het oog op Europese regelgeving en eenduidigheid is in Nederland besloten om vanaf heden de term (Opsporen van) Ontplobbare Oorlogsresten (OO) te hanteren.

Omdat de wijze waarop een initiatiefnemer van werkzaamheden aan deze wettelijke eis zou moeten voldoen nogal breed geformuleerd is, is voor bureaustudies als deze een apart, privaat certificatieschema in het leven geroepen, te weten het *Certificatieschema Vooronderzoek en Risicoanalyse Ontploffbare Oorlogsresten*. In dit schema is beschreven aan welke onderzoeksinspanningen ten minste voldaan moet worden om tot een gegdegen onderzoeksresultaat te kunnen komen. Het certificatieschema is in 2020 vastgesteld door het Centraal College van Deskundigen Ontploffbare Oorlogsresten en goedgekeurd door het bestuur van de Stichting Veilig Omgaan met Explosieve Stoffen (VOMES). Naar alle verwachting zal het certificatieschema per 1 januari 2021 formeel bekrachtigd worden. Xplosure heeft besloten om zich vrijwillig te confirmeren aan de inhoud van het certificatieschema en haar vooronderzoeken en risicoanalyses minimaal conform de geformuleerde eisen uit te voeren.

Naast het aspect van de *Arbeidsveiligheid* die bij geplande bodemingrepen komt kijken, is er uiteraard ook het aspect van de *Openbare Orde en Veiligheid* die een rol speelt. Om ook de (directe) omgeving van het werkgebied te kunnen beschermen, is het van belang dat er veilig en conform de wet- en regelgeving gewerkt wordt: zowel bij bureaustudies waarin het mogelijk risico wordt vastgesteld, als bij de daadwerkelijke opsporing van Ontploffbare Oorlogsresten.

Op basis van artikel 160 van de *Gemeentewet* ligt de beslissingsbevoegdheid om al dan niet tot het opsporen en ruimen van Ontploffbare Oorlogsresten over te gaan bij het college van burgemeester en wethouders. De burgemeester is verantwoordelijk voor de openbare orde en veiligheid binnen de gemeente. Op basis van de artikelen 172, 175 en 176 van de *Gemeentewet* kan de burgemeester voor het handhaven van de openbare orde of voor het beperken van eventueel gevaar bevelen of algemeen verbindende voorschriften opstellen voor de locatie(s) waar naar Ontploffbare Oorlogsresten wordt gezocht of waar een munitieartikel is aangetroffen.

Om in aanmerking te komen voor een overheidsbijdrage in opsporingskosten, dienen deze kosten voor rekening te zijn van de gemeente, met dien verstande dat voor bepaalde kostensoorten van rijkswege een bijdrage kan worden verstrekt via het gemeentefonds. Uitzondering vormen kosten van werkzaamheden die verband houden met opsporingen die het gevolg zijn van door het Rijk of door een houder van een concessie als bedoeld in artikel 6, eerste lid van de *Spoorwegwet* (Rijkswaterstaat en ProRail) geïnitieerde grootschalige infrastructurele projecten, zoals de aanleg en onderhoud van wegen en spoorlijnen, baggerwerken en dijkverbeteringen. Vanaf 2015 is de *Bommenregeling* gewijzigd en kunnen alle gemeenten in geval van opsporing en ruiming van explosieven een bijdrage van 70% in de kosten ontvangen door een raadsbesluit in te dienen. De kosten die in aanmerking komen voor vergoeding zijn gelijk aan de kosten die onder het oude *Bijdragebesluit* gedeclareerd konden worden, inclusief de daaromtrent eerder gecommuniceerde beleidsregels. Met de overheveling naar het gemeentefonds werd geen verandering in het soort kosten dat voor vergoeding in aanmerking komt, beoogd.

2.2 Doelstelling

De doelstelling en de te volgen werkwijze voor een vooronderzoek zijn in het Certificatieschema Vooronderzoek en Risicoanalyse Ontploffbare Oorlogsresten als volgt omschreven:

'Het vooronderzoek heeft tot doel om te beoordelen of er in het onderzoeksgebied sprake is van concrete aanwijzingen van de aanwezigheid van Ontploffbare Oorlogsresten, en indien deze concrete aanwijzingen er

*zijn, om het verdachte gebied af te bakenen. Het vooronderzoek bestaat uit zowel het inventariseren als beoordelen (analyseren) van bronnenmateriaal. Eindresultaat is een rapportage en een bijbehorende bodembelastingkaart Ontplobbare Oorlogsresten.*²

Het uitgangspunt van deze studie is het verkrijgen van een, door middel van het verzamelen en verwerken van relevant (historisch) feitenmateriaal, gefundeerd antwoord op de volgende drie kernvragen:

1. Is het onderzoeksgebied of zijn delen hiervan betrokken geweest bij oorlogshandelingen en is er daardoor sprake van een verhoogd risico op het aantreffen van Ontplobbare Oorlogsresten, oftewel van verdacht gebied? In dit geval wordt gesproken over herleidbare en te verifiëren indicaties;
2. Zijn er gebeurtenissen achterhaalbaar die een aanwijzing vormen dat een (mogelijk verdacht) gebied of een deel hiervan als onverdacht kan worden aangemerkt? In dit geval wordt gesproken over herleidbare en te verifiëren contra-indicaties;
3. Indien er sprake is van verdacht gebied wat is dan het te verwachten het hoofdsoort, de subsoort, het kaliber / de gewichtsklasse, de nationaliteit en de verschijningsvorm van de mogelijk aanwezige CE en voor de hoofdsoort afwerpmunitie: tevens het type ontstekingsinrichtingen en het verwachte aantal.

Een conclusie 'verdacht' of 'onverdacht' houdt uiteraard niet in dat feitelijk vaststaat dat er op de aangeduide locatie wel of geen Ontplobbare Oorlogsresten liggen, maar geeft antwoord op de vraag of het (op basis van het verzamelde en geanalyseerde bronnenmateriaal) aannemelijk is dat deze in een bepaald gebied kunnen worden aangetroffen. Enkel door middel van opsporingswerkzaamheden kan de feitelijke aanwezigheid en exacte ligplaats van oorlogsresten worden vastgesteld. Een bureaustudie als deze kan hiertoe een onderbouwde aanleiding geven.

2.3 Aanleiding

*“Centraal in de wijk Soesterkwartier staat aan de Noordewierweg het gebouw ‘Emmaüs-kerk’. Negentig jaar geleden gebouwd, in de jaren zestig vergroot maar sindsdien nauwelijks aangepast aan de eisen van de tijd. De laatste decennia heeft de kerkenraad van de Emmaüskerk-gemeente zich gebogen over de vraag hoe het gebouw zijn maatschappelijke en religieuze functie toekomstbestendig kan maken. (...) De wijk kenmerkt zich door een grote diversiteit gezien vanuit de sociaal-economische achtergrond van de bewoners. Tegelijkertijd is het Soesterkwartier echt een buurt waarin sociale samenhang nog steeds een begrip is. Maar wat niet kan worden ontkend is dat ook hier de fragmentarisering en individualisering hun invloed hebben. Om de samenhang in de buurt te versterken is dit initiatief van wezenlijk belang. (...) De initiatiefnemers willen graag dat bewoners in het Hart van Soesterkwartier een dynamische plek vinden waar zij kunnen ontmoeten, leren, ontspannen, groeien, organiseren, reflecteren en geloof beleven. Een plek waar mensen even tot rust en stilte mogen komen.”*³

Omdat er op het moment van schrijven nog geen duidelijkheid is omtrent de aard en omvang van mogelijk aanwezige Ontplobbare Oorlogsresten binnen het werkgebied, is door Matrix Invest Monumenten Projecten BV aan Xplosure opdracht verstrekt voor de uitvoering van zowel een vooronderzoek 1940-1945 als een vooronderzoek naoorlogse ontwikkelingen. Deze gecombineerde bureaustudie is door Xplosure uitgevoerd

² ‘Certificatieschema Vooronderzoek en Risicoanalyse Ontplobbare Oorlogsresten’ (Stichting Veilig Omgaan met Explosieven Stoffen, consultatieversie juni 2020, versie 2020-02), p.16, welke naar verwachting op 1 januari 2021 officieel in werking zal treden.

³ Informatie afkomstig uit: ‘Uitwerkingsvoorstel Een sterk hart voor het Soesterkwartier’ (april 2020)

conform het Certificatieschema Vooronderzoek en Risicoanalyse Ontploffbare Oorlogsresten zoals deze momenteel in consultatieversie bekend is. Naar alle verwachting zal deze in het begin van 2021 bekrachtigd gaan worden.

2.4 Het onderzoeksgebied: toen en nu

Aangezien locatieverwijzingen een essentiële rol kunnen spelen bij het vaststellen van de relevantie van achterhaalde oorlogshandelingen, wordt er gekeken naar de geografische situatie vóór of tijdens de oorlog. Op die manier kunnen mogelijk relevante locatieverwijzingen die uit het huidige straatbeeld zijn verdwenen toch worden achterhaald.

Bij het Kadaster te Zwolle is een stafkaart van de geallieerde legers uit april 1945 aangetroffen.⁴ De kaart is door middel van het Geografisch Informatiesysteem ArcGIS Pro op de meest recente topografie geplaatst, waardoor de historische situatie met een zo minimaal mogelijke afwijking met de meest recente situatie vergeleken kan worden.

Op het kaartmateriaal zijn locatieaanduidingen waarneembaar welke bij de uitvoering van het bronnenonderzoek meegenomen dienen te worden, waaronder:

- Kweeklust;
- Lagebirk;
- Vurige Wagen
- Isseltsche weg
- Straatweg.

Overzicht van het te onderzoeken gebied geprojecteerd op voorgenoemde kaart uit 1945, is opgenomen op de hierna volgende afbeelding (*MTX00120_XPS1*).

Het onderzoeksgebied ligt in de gemeente Amersfoort (provincie Utrecht). Het te onderzoeken gebied heeft een berekende oppervlakte van circa 0.45 hectare, en bevindt zich in bebouwd gebied. Het onderzoeksgebied is (met het oog op het exacte ontwikkelingsgebied) ruimer genomen en wordt nu omsloten door de wegen Grebbestraat, Waalstraat, Lekstraat en Noordewierstraat.

⁴ Amersfoort, sheet 377, G.S.G.S. 4427 (AMS M831), Second Edition (AMS 1), 1:25.000

Onderzoeksgebied anno 1945

CONTACTGEGEVENS
E-mail: info@xplosure.nl
Telefoon: 026-4450099
www.xplosure.nl

BEZOEKADRES
Huismanstraat 6
6851 GT Huissen

Datum:
29 oktober 2020

Project:
MTX00120

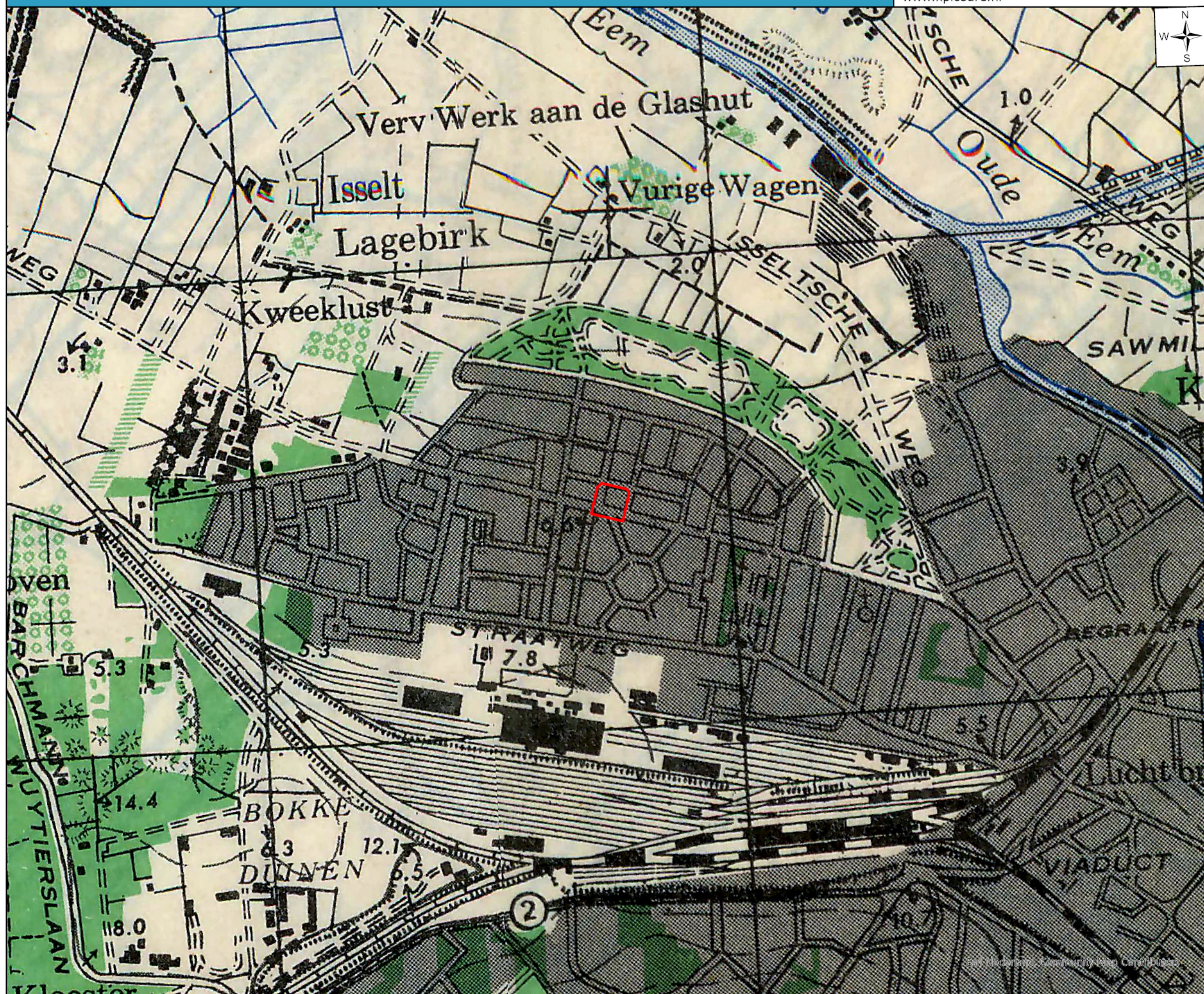
Opdrachtgever:
Matrix Invest

Tekening Nr:
MTX00120_XPS1

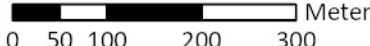
Copyright 2020 Xplosure

Legenda

 Onderzoeksgebied

Schaal:
1:8.000

Meter

Esri Nederland, Community
Map Contributors

2.5 Bronnen

Bij dit gecombineerde vooronderzoek voor de periodes 1940-1945 en de naoorlogse ontwikkelingen, dienen volgens het Certificatieschema Vooronderzoek en Risicoanalyse Ontploffbare Oorlogsresten een aantal bronnen verplicht te worden geraadpleegd.⁵ In het navolgende overzicht (*tabel 1*) staat schematisch weergegeven welke bronnen dit zijn en of hieraan bij dit onderzoek gehoor is gegeven. Optionele bronnen kunnen in bepaalde situaties worden gehanteerd. In de praktijk is het de onderzoeker van de studie die de noodzaak hiertoe inschat. Toelichtingen en gedetailleerde overzichten van de geraadpleegde bronnen zijn opgenomen in *Bijlage 1*.

Bronnen	Raadplegen:		Geraadpleegd
	Verplicht	Optioneel	
Literatuur	✓		Ja
Gemeentelijk en provinciaal archief	✓		Ja
Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie te Amsterdam (NIOD)	✓		Ja
Nationaal Archief te Den Haag	✓		Ja
Semi-Statistisch Informatie Beheer Ministerie Defensie te Rijswijk	✓		Ja
Explosieven Opruimingsdienst Defensie	✓		Ja
Luchtfotocollectie Wageningen UR, Kadaster en Royal Commission on the Ancient and Historical Monuments of Scotland te Edinburgh	✓		Ja
Krantenberichten	✓		Ja
Nederlands Instituut voor Militaire Historie, collectie 575	✓		Ja
The National Archives te Londen, gegevens aangaande lucht-aanvallen door Royal Air Force	✓		Ja
Bundesarchiv-Militärarchiv te Freiburg	✓		Ja
Kadaster (naoorlogs kaartmateriaal)	✓		Ja
Nederlands Instituut voor Militaire Historie, collectie 409		✓	Ja
The National Archives te Londen, gegevens aangaande artilleriebeschietingen		✓	Nee
National Archives and Record Administration II (NARA II at College Park te Washington)		✓	Nee
Getuigenverklaringen		✓	Nee

Tabel 1: overzicht van (al-dan-niet geraadpleegde of relevante) verplichte en optionele bronnen zoals verwoord in het Certificatieschema Vooronderzoek en Risicoanalyse Ontploffbare Oorlogsresten.

Uit voorgaande overzichten blijkt dat Xplosure bij dit onderzoek meer dan voldoet aan de voorgeschreven, minimale inspanningsverplichting. Reden voor het gebruik van optionele bronnen is het feit dat op basis van kennis en eerdere ervaringen rekening gehouden is met de mogelijkheid dat deze bronnen waardevolle informatie kunnen bevatten voor dit specifieke onderzoeksgebied.

⁵ Certificatieschema Vooronderzoek en Risicoanalyse, p.17-18

3. Vooronderzoek 1940-1945

In deze fase van de bureaustudie wordt op basis van bronnenonderzoek vastgesteld of het onderzoeksgebied in de periode 1940-1945 mogelijk betrokken is geweest bij oorlogshandelingen.

3.1 Indeling en opzet

In dit hoofdstuk wordt ten eerste het uitgangspunt voor de beoordeling van de relevantie van een indicatie toegelicht (*paragraaf 3.2*). Hierop volgend wordt per bronsoort tekstueel samengevat welke indicaties er tijdens het onderzoek zijn achterhaald (*paragraaf 3.3*). De indicaties die relevant zijn voor het onderzoeksgebied zullen uiteindelijk (in *paragraaf 3.4*) middels een chronologisch overzicht worden weergegeven en op relevantie worden beoordeeld. Definitieve afbakening van verdachte locaties gebeurt pas wanneer ook eventuele naoorlogse bodemingrepen (contra-indicaties) zijn vastgesteld en beoordeeld.

3.2 Uitgangspunten voor de beoordeling van de relevantie van een indicatie

Bij het beoordelen of de bij het indicatieonderzoek achterhaalde informatie/indicatie relevant is/of kan zijn, wordt het selectiecriteria uit het Certificatieschema Vooronderzoek en Risicoanalyse Ontploffbare Oorlogsresten toegepast:

‘Indicaties dienen een locatieverwijzing te hebben, aangezien deze essentieel is om te bepalen of de informatie relevant is voor de aanwezigheid van ontplofbare oorlogsresten in het onderzoeksgebied.’⁶

Indien de locatieverwijzing niet verwijst naar de omgeving van het onderzoeksgebied of op een andere wijze een relatie met het onderzoeksgebied heeft, dan wordt de achterhaalde informatie niet in de rapportage opgenomen of als niet relevant beoordeeld. Hierdoor worden het onderzoek zo feitelijk mogelijk gehouden en worden zaken als ‘onderbuikgevoel’ geëlimineerd, hetgeen een gedegen onderzoek ook tracht te voorkomen.

3.3 Achterhaalde indicaties uit het geraadpleegde bronnenmateriaal

In onderstaande subparagrafen wordt per type historische bron samengevat wat de feitelijk herleidbare informatie is geweest dat tijdens het onderzoek is achterhaald. Indien u een nadere omschrijving of een overzicht van de geraadpleegde titels of archiefingen wenst, dan is in bijlage 1 een uitgebreide omschrijving (soms voorzien van inzichtelijk kaartmateriaal) opgenomen.

3.3.1 Reeds uitgevoerde vooronderzoeken

De gemeente Amersfoort heeft in het verleden een inventariserend onderzoek laten uitvoeren voor haar gehele grondgebied. De resultaten van deze inventarisatie zijn openbaar en te vinden op internetadres <http://www.amersfoort-in-beeld.nl/#risicokaartnge>. Van de kaart valt op te maken dat het onderzoeksgebied in een gebied valt met de kwalificatie ‘hoog risico’ op het aantreffen van zogenoemde niet-gesprongen explosieven’ en dat nader onderzoek daardoor verplicht is. Xplosure heeft opdrachtgever hierop geadviseerd om een locatiespecifieke bureaustudie uit te laten voeren, waarbij enerzijds meer specifiek naar deze locatie en haar betrokkenheid bij oorlogshandelingen gekeken wordt en anderzijds ook inzicht wordt verkregen over eventuele naoorlogse bodemactiviteiten in het gebied.

⁶ Certificatieschema Vooronderzoek en Risicoanalyse Ontploffbare Oorlogsresten, 18.

3.3.2 *Literatuur en rapportages*

Uit literatuuronderzoek is gebleken dat er in de omgeving van het onderzoeksgebied in 1940 en 1944 een aantal bombardementen op het spoorgebied in Amersfoort hebben plaatsgevonden, waarbij ook de wijk Soesterkwartier enkele keren betrokken is geweest. Feitelijke betrokkenheid van het onderzoeksgebied is op basis van deze bronnen echter niet vastgesteld.

3.3.3 *Krantenartikelen en online bronnen*

Uit krantenartikelen en online bronnen zijn tevens gegevens achterhaald omtrent de aangehaalde bombardementen op het spoorgebied. Ook hier is betrokkenheid van het specifieke onderzoeksgebied niet feitelijk vast komen te staan.

3.3.4 *Lokale, regionale en provinciale archieven*

Uit lokale, regionale en provinciale archieven zijn feitelijke gegevens over het onderzoeksgebied naar voren gekomen. Uit schaderapporten afkomstig uit het Archief Eemland is gebleken dat er voor de locatie Oude Soesterweg 131 (de huidige locatie van het plangebied) naar aanleiding van de bombardementen in 1940 en 1944 geen schades zijn geconstateerd. Hier uit valt op te maken dat het toenmalige kerkgebouw niet bij oorlogshandelingen betrokken is geweest.

3.3.5 *Nationale archieven*

Uit nationale archieven zijn over het specifieke onderzoeksgebied geen bruikbare gegevens over het specifieke onderzoeksgebied naar voren gekomen.

3.3.6 *Internationale archieven*

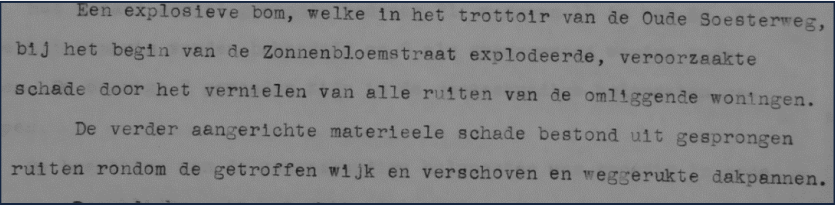
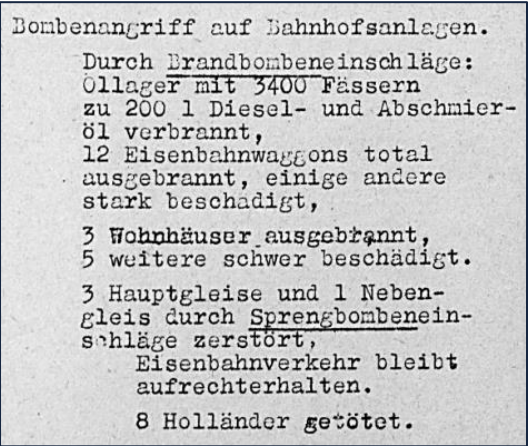
Gegevens uit internationale archieven in Groot-Brittannië en Duitsland hebben meer inzicht verschaft over de meest grootschalige bombardementen op het spoorgebied in Amersfoort. Voor wat betreft het specifieke onderzoeksgebied zijn geen gegevens achterhaald.

3.3.7 *Nationale en internationale luchtfotoarchieven*

Op de geselecteerde, verwerkte en geanalyseerde luchtfoto's zijn in, of direct grenzend aan, het onderzoeksgebied geen munitie gerelateerde bodemverstoringen of –schades waargenomen. Zoals literatuur- en archiefstudie heeft uitgewezen zijn er voor het spoorgebied op grote schaal inslagen van afwerpmunitie waargenomen.

3.4 **Chronologisch overzicht van achterhaalde indicaties en hun relevantie**

Het chronologisch overzicht van de achterhaalde indicaties die relevant kunnen zijn voor het onderzoeksgebied Hart van Soesterkwartier te Amersfoort, treft u op de hierna volgende pagina(s).

DATUM	LITERATUUR EN ONLINE BRONNEN:	GEMEENTELIJKE, PROVINCIALE EN NATIONALE ARCHIEVEN	INTERNATIONALE ARCHIEVEN	HERLEIDBAARHEID & RELEVANTIE ONDERZOEKSGBIED:
24-07-1940	Eversteijn Duits bombardement op Amersfoort. Getroffen werd twee woningen aan de Goudsbloemstraat, Noorderwierweg (Zonnebloemstraat), Seringenstraat en de omgeving van de wagenwerkplaats van de Nederlandse Spoorwegen.¹ Bloemhof De eerste bommen vielen in de nacht van 23 op 24 juli 1940 in het Soesterkwartier. Om ongeveer twee uur in de nacht vuurden Engelse vliegtuigen een paar lichtkogels af boven het emplacement. Even later viel een aantal brand- en brisantbommen. Twee huizen in de Goudsbloemstraat kregen een voltreffer. (...) Ook in de Seringstraat en de Zonnebloemstraat (thans Noordewierweg) werden enkele huizen getroffen.²	Archief Eemland: Een nadere omschrijving van de getroffen locaties van het bombardement zijn in het archief aangetroffen. Naast de locaties genoemd in literatuur, wordt mede een melding gemaakt van schades aan panden als gevolg van een neergekomen explosief: Hoewel de Oude Soesterweg en de Zonnebloemstraat oude benamingen voor de huidige Noordewierweg zijn, wordt de kerk in het betreffende stukken niet bij naam genoemd. Verdere specificering van de locaties ontbreekt.³	Bundesarchiv-Militärarchiv In het archief te Freiburg is voor wat betreft dit bombardement een schaderapport achterhaald, waarin de volgende gegevens zijn opgenomen:⁴ 	Hoewel de indicatie relevant kon zijn voor het onderzoeksgebied, heeft feitelijke herleidbaarheid niet plaatsgevonden.
03-10-1940			NIOD “Am 03.10.40 in Amersfoort (Utrecht) in Nähe Bahnhof Brandplättchen gefunden. Suchaktion ist eingeleitet.”⁵	Geen feitelijke herleidbaarheid naar het onderzoeksgebied.
08-10-1940			NIOD “Am 08.10.40, um 1.15 Uhr, in Amersfoort (Utrecht), Bombeneinslag in Nähe Bahnhof. Kein Verlusten. Genauen Angaben fehlen noch.”⁶	Geen feitelijke herleidbaarheid naar het onderzoeksgebied.
21-12-1942	Eversteijn Bombardement op Amersfoort. Getroffen werd het station.⁷ Zwanenburg Het hoofddoel deze nacht, 20 op 21 december, was Duisburg en ofschoon er geen doelen werden genoemd in Nederland, vielen er die nacht bommen in Maastricht, Venlo, op het station Amersfoort en flakstellingen langs de kust bij Den Haag, Katwijk en IJmuiden.⁸			Geen feitelijke herleidbaarheid naar het onderzoeksgebied.
09-04-1943	Eversteijn Bombardement op Amersfoort.⁹ Zwanenburg Eén vliegtuig wierp zijn bommen af op doelen bij Amsterdam en een ander op Amersfoort.¹⁰			Geen feitelijke herleidbaarheid naar het onderzoeksgebied.

¹ Eversteijn, T., ‘Bombardementen en verongelukte vliegtuigen in de periode 10 mei 1940 – 5 mei 1945’ (niet gepubliceerd), 213

² Bloemhof, J.L. en J. van der Spek, *Amersfoort '40-'45* (Amersfoort, 2005), 40

³ *Archief Eemland*, 0002.01 Stads- en/of gemeentebestuur Amersfoort, 1811-1945, waarvan: 4153 - Rapporten betreffende plaatsgehad hebbende bombardementen, met bijbehorende stukken: 1939-1944.

⁴ *Bundesarchiv-Militärarchiv*, RL 2-II Generalstab der Luftwaffe/Luftwaffenführungsstab, waarvan: 213, Lageberichte Nr.319-Nr.330, 21. Juli 1940 - 1. Aug. 1940

⁵ *NIOD*, 077 GENERALKOMMISSARIAT FÜR DAS SICHERHEITSWESSEN (HÖHERE SS- UND POLIZEIFÜHRER NORD-WEST), (1938) 1940-1945, waarvan: 1328: Dagberichten van de Befehlshaber der Ordnungspolizei Den Haag betreffende vijandelijke luchtaanvallen, 1940-1941

⁶ Ibidem

⁷ Eversteijn, T., ‘Bombardementen en verongelukte vliegtuigen in de periode 10 mei 1940 – 5 mei 1945’ (niet gepubliceerd), 1337

⁸ Zwanenburg, G.J., *En nooit was het stil. Kroniek van een luchtoorlog* (Deel, 1, z.p. z.j.), 445

⁹ Eversteijn, T., ‘Bombardementen en verongelukte vliegtuigen in de periode 10 mei 1940 – 5 mei 1945’ (niet gepubliceerd), 1461

¹⁰ Zwanenburg, G.J., *En nooit was het stil. Kroniek van een luchtoorlog* (Deel, 1, z.p. z.j.), 488

30-01-1944	Eversteijn Bombardement op Amersfoort. ¹¹ Zwanenburg Duitsers rapporteerden dat twee brisantbommen - een noodafworp - in Amersfoort vielen, waarbij twee huizen werden vernield, maar zich geen persoonlijke ongelukken voordeden. ¹²			Geen feitelijke herleidbaarheid naar het onderzoeksgebied.
25-05-1944	Eversteijn Bombardement op Amersfoort ¹³			Geen feitelijke herleidbaarheid naar het onderzoeksgebied.
14-07-1944	Eversteijn Bombardement op Amersfoort. ¹⁴			Geen feitelijke herleidbaarheid naar het onderzoeksgebied.
DATUM LUCHTFOTO	RUNNUMMER	BEELDDNUMMER(S)	OPNAMEHOOGTE EN KWALITEIT	WAARNEMINGEN
15-08-1944	106G-2285	4060	1:10.000	Op de luchtfoto zijn geen oorloggerelateerde bodemverstoringen in (of in de aangrenzende percelen van) het onderzoeksgebied waarneembaar.
DATUM	LITERATUUR EN ONLINE BRONNEN:	GEMEENTELIJKE, PROVINCIALE EN NATIONALE ARCHIEVEN	INTERNATIONALE ARCHIEVEN	HERLEIDBAARHEID & RELEVANTIE ONDERZOEKSGBIED:
17-09-1944	Eversteijn Bombardement op Amersfoort om 13.45 uur en 14.15 uur. Getroffen werd het spoorwegemplacement, seinhuis II, locomotievenloods, het Leusderkwartier, de Molenbuurt en de spoorbrug bij Liendert, Dollardstraat en Trompstraat. ¹⁵			Geen feitelijke herleidbaarheid naar het onderzoeksgebied.
27-09-1944	Eversteijn Bombardement op Amersfoort. ¹⁶			Geen feitelijke herleidbaarheid naar het onderzoeksgebied.
13-10-1944	Eversteijn Bombardement op Amersfoort door 16 B-25 Mitchells Mk met 60/1000 lbs bommen. Getroffen werd het spoorwegemplacement waar een munitietrein werd getroffen nabij de Ligusterstraat, de openbare- en de BLO school aan de Puntenburgerlaan, de Soesterweg, de slagerij op de hoek van de Matheus Withoosstraat, Paulus Buijslaan 11 en 15. ¹⁷ Zwanenburg Van de 17 Mitchells die waren uitgestuurd naar het spoorwegemplacement bij Amersfoort, voerden tussen 16.26 en 16.36 uur 16 hun aanvallen uit waarbij 20 ton brisant werd afgeworpen, die in een goede concentratie in het doelgebied vielen. Burchard Het zwaarste luchtbombardement dat Amersfoort in de oorlog te verduren kreeg, vond plaats op vrijdag 13 oktober 1944. Er werden woningen getroffen in het Soesterkwartier en het Bergkwartier. ¹⁸	Archief Eemland In het gemeentearchief van Amersfoort zijn lijsten aangetroffen met straatnamen en pandnummers, waarvan eventuele schades zijn genoteerd en de staat waarin het desbetreffende pand verkeerde na het bombardement van 13 oktober 1944. Bij de locatieverwijzing 'Zonnebloemstraat' (welke relevant zou kunnen zijn voor de locatie van het plangebied) wordt slechts één enkele schade genoteerd, welke niet het toenmalige kerkgebouw betrof. De Emmauskerk wordt wel genoemd bij de locatie Oude Soesterweg, bij huisnummer 131. Bij de locatiebeschrijving 'Emma Kerk' staan geen schades aangegeven, noch door een directe betrokkenheid bij het bombardement, noch bij indirecte betrokkenheid in de vorm van glasschades, ontzetting o.i.d.. ¹⁹ Een deatilopname van het betreffende overzicht treft u op de volgende pagina.	2nd Tactical Airforce "Detailed on Rly Centre Amersfoort E.379977. 16 A/C attacked at 1626/36 from 12000 ft with 64 x 1000 MC .025. A good concentration fell on target, some overshoots and undershoots." ²⁰	Hoewel bij het bombardement meer locaties dan enkel het spooreplacement betrokken raakten, is niet vastgesteld dat het onderzoeksgebied ook tot deze locaties heeft behoord. Dit wordt bevestigd door schaderapportages van de gemeente Amersfoort waarin het toenmalige kerkgebouw niet als beschadigd is opgenomen.

¹¹ Eversteijn, T., 'Bombardementen en verongelukte vliegtuigen in de periode 10 mei 1940 – 5 mei 1945' (niet gepubliceerd), 1864

¹² Zwanenburg, G.J., *En nooit was het stil. Kroniek van een luchtoorlog* (Deel, 2, z.p. z.j.), 145

¹³ Eversteijn, T., 'Bombardementen en verongelukte vliegtuigen in de periode 10 mei 1940 – 5 mei 1945' (niet gepubliceerd), 2016

¹⁴ Ibidem, 2074

¹⁵ Ibidem, 2170

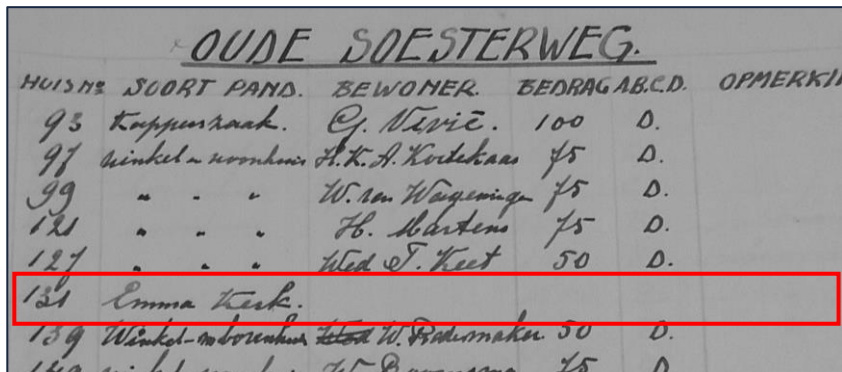
¹⁶ Ibidem, 2213

¹⁷ Ibidem, 2261

¹⁸ Burchard, G.J.E. e.a., *Amersfoort zoals het was* (Zwolle, 1997), 189

¹⁹ *Archief Eemland*, 0022 Stadsarchitect te Amersfoort, 1913-1954, waarvan: 184 - Werkplan Wederopbouw Amersfoort; Lijsten oorlogsschade, 1940, 1944

²⁰ *National Archives (TNA)*, AIR 37 Air Ministry: Allied Expeditionary Air Force, later Supreme Headquarters Allied Expeditionary Force (Air), and 2nd Tactical Air Force: Registered Files and Reports, 715 2ND TACTICAL AIR FORCE: Daily log: Sept.-Oct. 1944.

				
04-11-1944	Eversteijn Bombardement op Amersfoort. Getroffen werd het spoorwegemplacement en het Soesterkwartier. ²¹ Zwanenburg Behalve de aanval met bommenwerpers op de brug bij Venlo werden door jabo's nog aanvallen met bommen uitgevoerd op het spoorwegemplacement bij Amersfoort. ²²			Geen feitelijke herleidbaarheid naar het onderzoeksgebied.
19-11-1944	Eversteijn Bombardement door 12 Spitfires Mk op Amersfoort. Getroffen werd het spoorwegemplacement. ²³			Geen feitelijke herleidbaarheid naar het onderzoeksgebied.
21-11-1945	Eversteijn Bombardement door Typhoons Mk OV- van het No. 197 squadron op Amersfoort. Getroffen werd het spoorwegemplacement en het station. ²⁴ Zwanenburg Aanvallen door jabo's die met name werden genoemd waren er één op het station en spoorwegemplacement van Amersfoort, één op Beek, één op een fabriek bij Ede en op een radiostation bij Jutphaas. Het waren de Typhoons van 146 Wing die de aanvallen op Amersfoort hadden uitgevoerd, waarbij twee van No 197 Squadron op de terugweg boven België met elkaar in botsing kwamen en neerstortten. ²⁵			Geen feitelijke herleidbaarheid naar het onderzoeksgebied.
DATUM LUCHTFOTO	RUNNUMMER	BEELDNUMMER(S)	OPNAMEHOOGTE EN KWALITEIT	WAARNEMINGEN
29-11-1944	16-1430	4170	1:20.000	Op de foto (genomen anderhalve maand na het grootschalige bombardement van 13 oktober 1944) zijn schades aan het spooreplacement goed zichtbaar. De bomkraters en verwoeste panden door voltreffers zijn zichtbaar tot en met de Soesterweg ten zuiden van het onderzoeksgebied. Het onderzoeksgebied zelf lijkt niet bij het bombardement betrokken te zijn.

²¹ Eversteijn, T., 'Bombardementen en verongelukte vliegtuigen in de periode 10 mei 1940 – 5 mei 1945' (niet gepubliceerd), 2316

²² Zwanenburg, G.J., *En nooit was het stil. Kroniek van een luchtoorlog* (Deel, 2, z.p. z.j.), 436

²³ Eversteijn, T., 'Bombardementen en verongelukte vliegtuigen in de periode 10 mei 1940 – 5 mei 1945' (niet gepubliceerd), 2339

²⁴ Ibidem, 2343

²⁵ Zwanenburg, G.J., *En nooit was het stil. Kroniek van een luchtoorlog* (Deel, 2, z.p. z.j.), 452

DATUM	LITERATUUR EN ONLINE BRONNEN:	GEMEENTELIJKE, PROVINCIALE EN NATIONALE ARCHIEVEN	INTERNATIONALE ARCHIEVEN	HERLEIDBAARHEID & RELEVANTIE ONDERZOEKSGBIED:
11-12-1944	Dagblad Trouw “De bombardementen rondom de stations hebben groote verwoestingen aangericht. Men moet vlak na zulk een bombardement alles eens hebben gezien om dat te kunnen aanvoelen. Men moet het Soesterkwartier, het deel van Amersfoort, dat ten Westen van de spoorlijn Amersfoort - Amsterdam ligt hebben gezien om zich dit in te denken. Van de duizenden huizen, hebben slechts zeer weinige hun ruiten behouden. Alles zit dichtgespijkerd met planken en bordpapier, terwijl ruïnes aangeven hoe vallende bommen en ontploffingen van een getroffen munitietrein hebben huisgehouden.”			De omschrijving van de gehele wijk zegt iets over de omgeving van het onderzoeksgebied, maar niets over de staat van het te bewerken gebied zelf.
24-12-1944	Eversteijn Bombardement op Amersfoort door 4 Spitfires Mk IX LF GE- van het Belgische No. 349 squadron. Getroffen werd het spoorwegemplacement en het Soesterkwartier. ²⁶ Zwanenburg Een aanval die nog met name werd genoemd was die met jabo's op het spoorwegemplacement in Amersfoort. Dat deze dag voor de Kerst, dank zij het beter worden van het weer, ook weer op grotere schaal kon worden gevlogen en de noodzakelijke steun verleend aan de zwaar belegerde Geallieerde troepen in de Ardennen, blijkt ook uit de verliezen. ²⁷		2nd Tactical Airforce “ AMERSFOORT Station attacked with 8 x 250” Daily Log 349 Squadron 11.35. DD.185. Dive bombing Station at Amersfoort. Six trucks damaged by bombs and one (onleesbaar) flamer by straffing. ²⁸	Van betrokkenheid van het onderzoeksgebied bij deze aanval op het emplacement wordt uit deze bronnen niets bekend.
25-12-1944	Eversteijn Bombardement op Amersfoort. Getroffen werd het spoorwegemplacement. ²⁹			Geen feitelijke herleidbaarheid naar het onderzoeksgebied.
DATUM LUCHTFOTO	RUNNUMMER	BEELDNUMMER(S)	OPNAMEHOOGTE EN KWALITEIT	WAARNEMINGEN
03-02-1945	4-1701	3019	1:11.000	Op deze foto (van ruim een maand na het bombardement van 24 december 1944) zijn geen munitie gerelateerde bodemverstoringen of schades in het onderzoeksgebied waarneembaar.
DATUM LUCHTFOTO	RUNNUMMER	BEELDNUMMER(S)	OPNAMEHOOGTE EN KWALITEIT	WAARNEMINGEN
23-03-1945	4-2105	4074	1:7.600	Op deze foto zijn geen aanvullende waarnemingen gedaan.
DATUM	LITERATUUR EN ONLINE BRONNEN:	GEMEENTELIJKE, PROVINCIALE EN NATIONALE ARCHIEVEN	INTERNATIONALE ARCHIEVEN	HERLEIDBAARHEID & RELEVANTIE ONDERZOEKSGBIED:
28-03-1945	Eversteijn Bombardement op Amersfoort. Getroffen werd de Oude Soesterweg 5 en een munitietrein op het spoorwegemplacement. ³⁰			De Oude Soesterweg heet sinds 1951 de Noordewierweg, de weg waaraan het onderzoeksgebied ligt. Het nummer 5 bevindt zich echter op grote afstand van het te bewerken gebied, waardoor deze indicatie als niet herleidbaar naar het onderzoeksgebied bestempeld kan worden.

²⁶ Eversteijn, T., 'Bombardementen en verongelukte vliegtuigen in de periode 10 mei 1940 – 5 mei 1945' (niet gepubliceerd), 2395

²⁷ Zwanenburg, G.J., *En nooit was het stil. Kroniek van een luchtoorlog (Deel, 2, z.p. z.j.)*, 485

²⁸ *National Archives*, AIR 27 Air Ministry and successors: Operations Record Books, squadrons, inv.nr. 1744 No 349 Squadron: Operations Record Book, 1943 Mar. - 1946 Aug

²⁹ Eversteijn, T., 'Bombardementen en verongelukte vliegtuigen in de periode 10 mei 1940 – 5 mei 1945' (niet gepubliceerd), 2398

³⁰ Ibidem, 2576

DATUM LUCHTFOTO	RUNNUMMER	BEELDNUMMER(S)	OPNAMEHOOGTE EN KWALITEIT	WAARNEMINGEN
17-04-1945	16-2083	3039	1:7.000	Op deze foto zijn geen aanvullende waarnemingen gedaan.
DATUM	LITERATUUR EN ONLINE BRONNEN:	GEMEENTELIJKE, PROVINCIALE EN NATIONALE ARCHIEVEN	INTERNATIONALE ARCHIEVEN	HERLEIDBAARHEID & RELEVANTIE ONDERZOEKSGBIED:
25-04-1945	Eversteijn Bombardement op Amersfoort. ³¹			Geen feitelijke herleidbaarheid naar het onderzoeksgebied.

Tabel 2: Overzichtstabel oorlogshandelingen/indicaties met verwijzingen naar (de omgeving van) het onderzoeksgebied.

³¹ Eversteijn, T., 'Bombardementen en verongelukte vliegtuigen in de periode 10 mei 1940 – 5 mei 1945' (niet gepubliceerd), 2610

4. Vooronderzoek na oorlogse ontwikkelingen

In het onderzoeksgebied kunnen na de oorlog activiteiten hebben plaatsgevonden die de kans op de aanwezigheid van Ontploffbare Oorlogsresten kunnen beïnvloeden. Deze activiteiten kunnen bijvoorbeeld zijn: ontgravingen, de aanleg van wegen en watergangen, agrarische activiteiten, het aanleggen van kabels en leidingen, bouw van opstallen etc. Bij deze handelingen mag normaliter verondersteld worden dat eventuele aangetroffen oorlogsresten zouden zijn gemeld en geruimd. In dit hoofdstuk wordt nagegaan in hoeverre dergelijke contra-indicaties kunnen worden achterhaald en in hoeverre deze zich mogelijk anderszins hebben voorgedaan.

4.1 Indeling en opzet

In dit hoofdstuk wordt ten eerste het uitgangspunt voor de beoordeling van de relevantie van een contra-indicatie toegelicht (*paragraaf 4.2*). Hierop volgend wordt per bronsoort tekstueel samengevat welke contra-indicaties er tijdens het onderzoek zijn achterhaald (*paragraaf 4.3*).

4.2 Uitgangspunten voor de beoordeling van de relevantie van een contra-indicatie

Bij het beoordelen of de bij het contra-indicatieonderzoek achterhaalde informatie relevant is wordt het selectiecriteria uit het Certificatieschema Vooronderzoek en Risicoanalyse Ontploffbare Oorlogsresten toegepast:

‘Contra-indicaties dienen een locatieverwijzing te hebben, aangezien deze essentieel is om te bepalen of de informatie relevant is voor de aanwezigheid van Ontploffbare Oorlogsresten in het onderzoeksgebied.’⁷

Indien de locatieverwijzing niet verwijst naar (de omgeving van) het onderzoeksgebied of op een andere wijze een relatie met het onderzoeksgebied heeft, dan wordt de achterhaalde informatie niet in de rapportage opgenomen of als niet relevant beoordeeld. Hierdoor worden het onderzoek zo feitelijk mogelijk gehouden.

4.3 Achterhaalde contra-indicaties uit het geraadpleegde bronnenmateriaal

4.3.1 Achterhaalde gegevens uit het gemeentelijk / provinciaal archief

Uit archiefmateriaal zijn geen nadere gegevens bekend geworden die meer feitelijk inzicht verschaffen voor wat betreft contra-indicaties in het onderzoeksgebied.

4.3.2 Achterhaalde gegevens uit krantenartikelen en / of online bronnen

Uit bestudering van het online krantenarchief Delpher zijn geen gegevens gevonden die bijdragen aan de beantwoording van de vraag of er binnen het plangebied contra-indicaties aanwezig zijn die het risico op het aantreffen van Ontploffbare Oorlogsresten verkleinen. Van de site van de parochie is bekend geworden dat het kerkgebouw in 1960 met twee zijvleugels is uitgebreid. Deze bouwactiviteiten (waarbij bodemroerende werkzaamheden zullen zijn uitgevoerd) zijn als contra-indicatie te beschouwen.

4.3.3 Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG)

Net als de direct omliggende panden, is ook de in het onderzoeksgebied aanwezige gebouw afkomstig uit de jaren 1929 / 1930.

⁷ Certificatieschema Vooronderzoek en Risicoanalyse Ontploffbare Oorlogsresten, 18.

4.3.4 KLIC-melding

Ten behoeve van het in kaart brengen van contra-indicaties, is in oktober 2020 door Xplosure een KLIC-melding gedaan bij het Kadaster te Zwolle.⁸ De verzamelkaart van de KLIC-melding is middels ArcGIS Pro op de huidige topografie geplaatst, waardoor in beeld is gebracht waar er zich ondergrondse infrastructuur bevindt. Resultaat van deze KLIC-melding is de wetenschap dat er zich in en rond het te bewerken gebied ondergrondse infrastructuur bevindt, en wel van de volgende eigenaren:

- Stedin Netbeheer (middenspanning);
- Stedin Netbeheer (datatransport);
- Stedin Netbeheer (gas, lage druk);
- Stedin Netbeheer (laagspanning);
- Eurofiber (datatransport);
- Gemeente Amersfoort (datatransport);
- Gemeente Amersfoort (laagspanning);
- Gemeente Amersfoort (riool, vrijverval);
- KPN BV (datatransport);
- Reggefiber (datatransport);
- Vitens (waterleiding);
- Ziggo BV (datatransport).

Om de aanwezigheid van kabels en leidingen in relatie te brengen met het plangebied, is het volgende overzicht opgesteld (*KWU00120_XPS2*)

⁸ Vermeld dient te worden dat de van het Kadaster ontvangen en verwerkte gegevens over ondergrondse infrastructuur een geldigheidsduur hebben van maximaal 20 werkdagen na aanvraag.

Ondergrondse infrastructuur onderzoeksgebied

CONTACTGEGEVENS
E-mail: info@xplosure.nl
Telefoon: 026-4450099
www.xplosure.nl

BEZOEKADRES
Huismanstraat 6
6851 GT Huissen

Datum:
3 november 2020

Project:
MTX00120

Opdrachtgever:
Matrix Invest

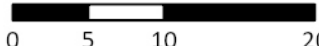
Tekening Nr:
MTX00120_XPS2

Copyright 2020 Xplosure

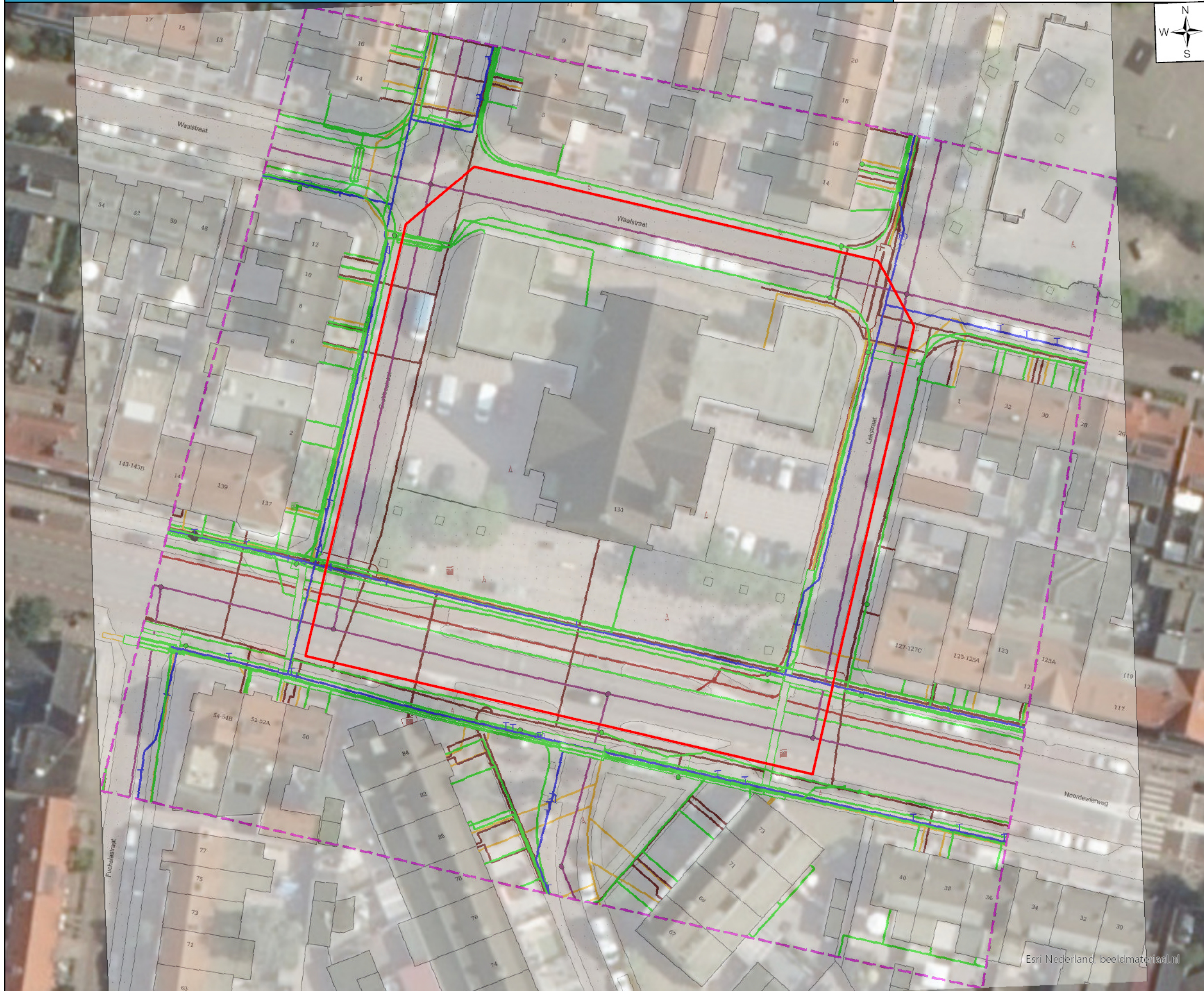
Legenda

 Onderzoeksgebied

Schaal:
1:500

Meter

Esri Nederland, beeldmateriaal.nl

Esri Nederland, Community
Map Contributors

4.3.5 Beeldvergelijking

Het vaststellen van grondroerende activiteiten gebeurt in dit onderzoek deels aan de hand van beeldvergelijking van satellietbeelden met luchtfoto's uit het tijdvak 1939-1945. Op deze manier wordt getracht om zichtbare veranderingen aan het landschap te achterhalen en zodoende eventuele risico verlagende factoren (contra-indicaties) bij de definitieve risicobepaling te kunnen wegeen.

Uit de beeldvergelijking, waarbij gebruik is gemaakt van dezelfde beelden als behandeld bij de luchtfotoanalyse, valt op te maken dat er binnen het plangebied in de naoorlogse periode bodemingrepen hebben plaatsgevonden. Zo zijn er zichtbare sporen van de volgende handelingen:

- De kerk zoals deze in 1929 in gebruik genomen is, is in de naoorlogse periode uitgebreid in noordelijke richting;
- Aan weerszijden van deze aanbouw, zijn twee zijvleugels gerealiseerd;
- Het terrein van de kerk leek in de oorlogsperiode niet verhard. Op het huidige beeld is het volledige terrein voorzien van verhardingen.

Op het hierna volgende overzicht is een vergelijking inzichtelijk gemaakt tussen (de omgeving van) het plangebied tijdens de oorlogsjaren en het plangebied anno nu (MTX00120_XPS3).

Esri Nederland, Community Map Contributors

Schaal:
1:750

Meter

Soesterkwartier
Esri Nederland, Community Map Contributors

Legenda
 Onderzoeksgebied

Datum:
3 november 2020

Project:
MTX00120

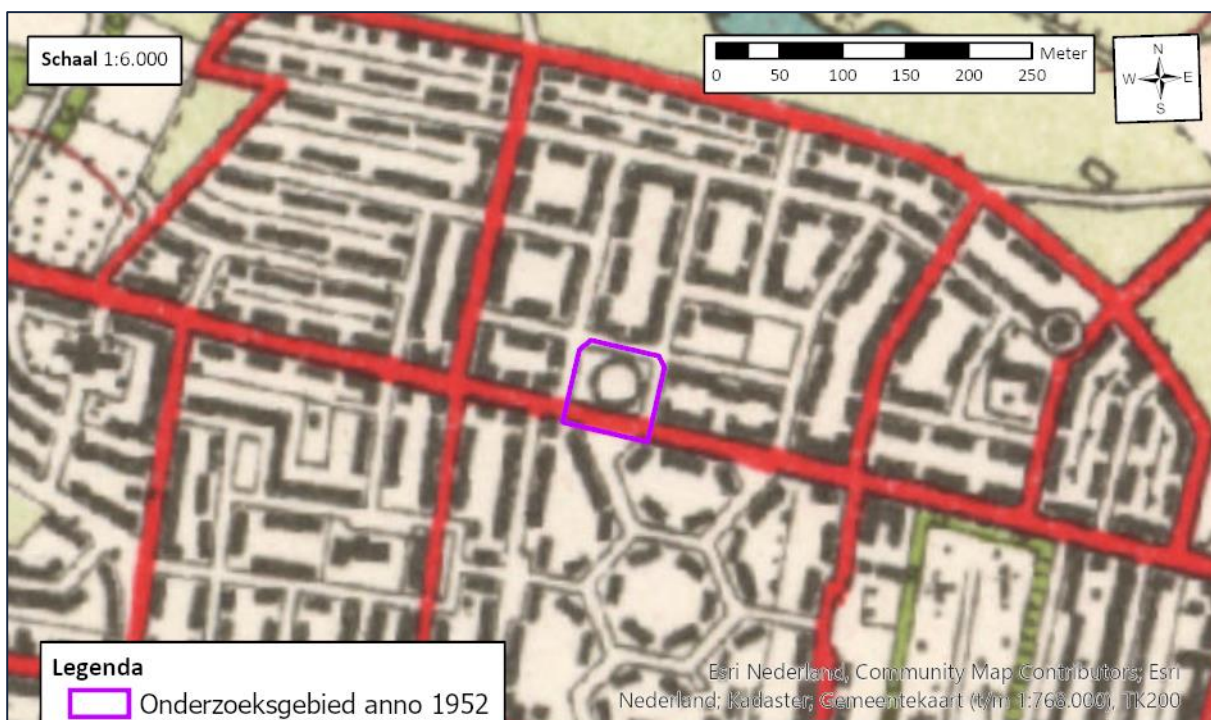
Opdrachtgever:
Matrix Invest Monumenten

Tekening Nr:
MTX00120_XPS3

4.3.6 Vergelijking naoorlogs kaartmateriaal

Om te voldoen aan het Certificatieschema en om mogelijke naoorlogse bodemactiviteiten op basis van aanvullend beeldmateriaal vast te kunnen stellen, is gebruik gemaakt van materiaal afkomstig van het Kadaster te Zwolle. Per verschijning van nieuw, relevant en naoorlogs kaartmateriaal in 1952, 1962, 1973, 1999 en 2011 wordt in deze paragraaf een overzicht getoond. Vergelijking hiertussen maakt het mogelijk om de naoorlogse gebiedsontwikkeling vast te kunnen stellen. Uit de kaartvergelijking valt op te maken dat, overeenkomstig re waarnemingen in de beeldvergelijking, het kerkgebouw in de naoorlogse periode is uitgebreid.

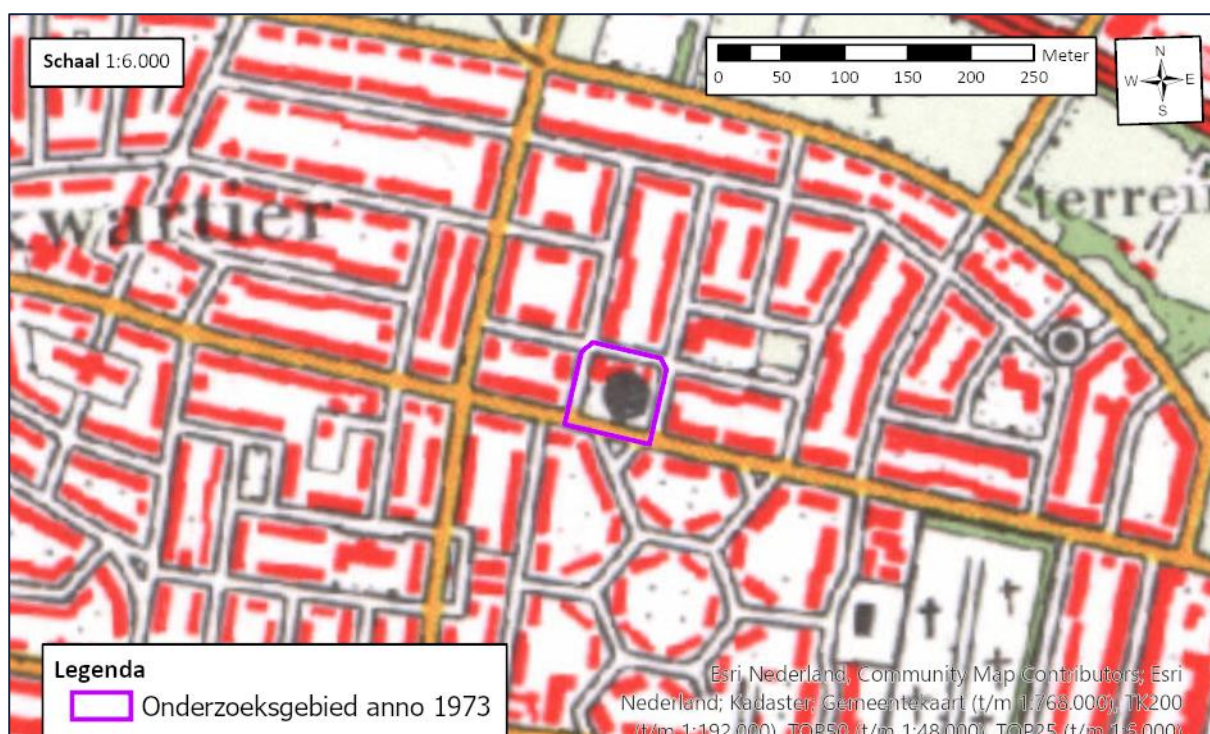
De kaarten waarmee de vergelijking heeft plaatsgevonden, zijn per jaar op de hierna volgende pagina's afgebeeld (MTX00120_XPS4 t/m MTX00120_XPS8)

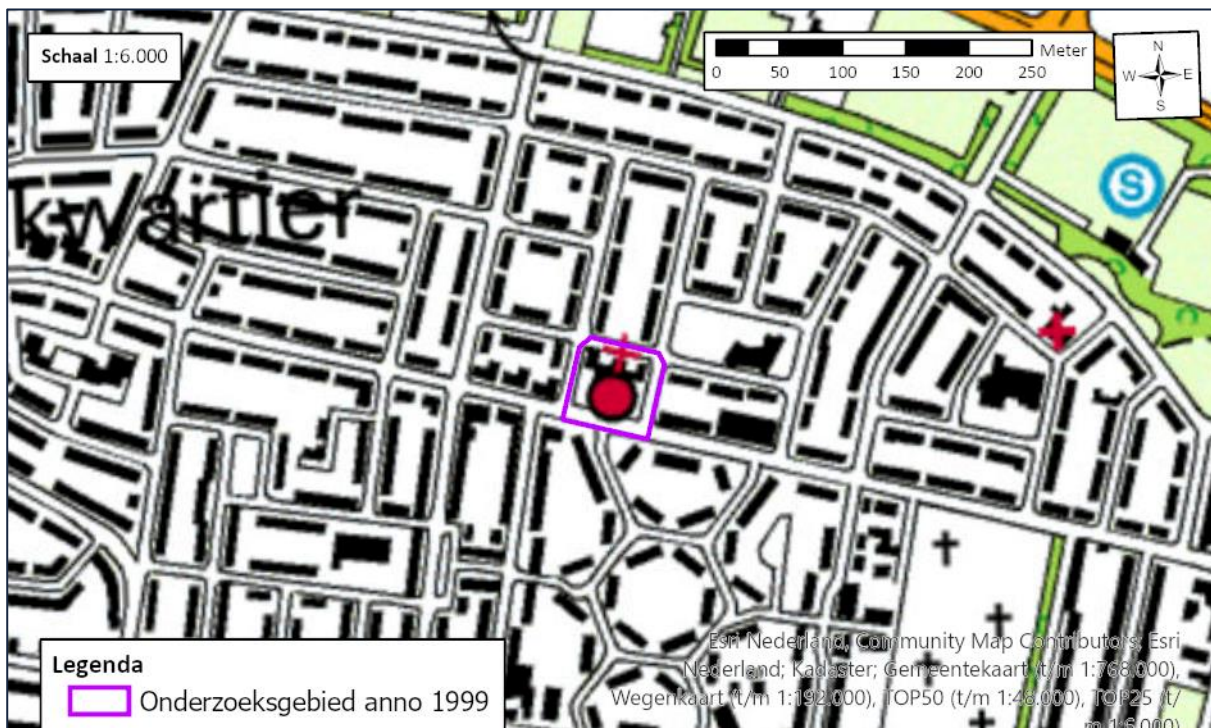
Afbeelding MTX00120_XPS4: Het onderzoeksgebied op kaartmateriaal van 1952. De kerk is enkel middels een zwarte cirkel aangeduid. Nadere detaillering ontbreekt.

Afbeelding MTX00120_XPS5: Het onderzoeksgebied op kaartmateriaal van 1962. De kerk is enkel middels rode contouren aangegeven.

Afbeelding MTX00120_XPS6: Het onderzoeksgebied op kaartmateriaal van 1973. De kerk is enkel middels een zwarte stip aangegeven. Achter de aanduiding lijken de twee (in 1960) gerealiseerde aanbouwen in rood aangegeven.

Afbeelding MTX00120_XPS7: Het onderzoeksgebied op kaartmateriaal van 1999. De kerk is enkel middels een rode stip aangegeven. Op deze kaart zijn de zijvleugels duidelijk zichtbaar aangegeven.

Afbeelding MTX00120_XPS8: Het onderzoeksgebied op kaartmateriaal van 2011. De kerk is enkel middels een rode kruis aangegeven. Er zijn geen veranderingen waarneembaar.

5. Afbakening verdacht gebied

5.1 Evaluatie afweging indicaties en contra-indicaties

Uit het indicatieonderzoek zijn geen feitelijke gegevens naar voren gekomen waaruit blijkt dat het gebied in de periode 1940-1945 bij oorlogshandelingen betrokken is geweest. Van een verhoogd risico op het aantreffen van mogelijk achtergebleven Ontplobbare Oorlogsresten is dan ook geen bewijs gevonden. Daarnaast is uit het contra-indicatieonderzoek gebleken dat er in het te ontgraven gebied bodemactiviteiten hebben plaatsgevonden. Zo is het huidige kerkgebouw in noordelijke, westelijke en oostelijke richting uitgebreid en zijn kabels en leidingen aan de randen van het plangebied aangelegd. Uit gegevens van de EOD (en haar voorgangers) zijn geen aanwijzingen gevonden dat bij deze bodemingrepen ontplobbare oorlogsresten zijn aangetroffen.

5.2 Horizontale en verticale afbakening verdacht deelgebied

Gezien voorgaande evaluatie is het horizontaal en verticaal afbakenen van verdachte gebieden niet relevant.

5.3 Mogelijk aan te treffen munitieartikelen

Gezien voorgaande conclusie, is het weergeven van te verwachten munitieartikelen niet relevant.

6. Leemten in kennis

- Van eventuele meldingen of ruiming van (vermoede) explosieven in of direct grenzend aan het onderzoeksgebied zijn over de periode 1940-1944 en 1948-1970 geen gegevens meer bekend bij de EOD en het SSA;
- Bepaalde indicaties die zijn aangetroffen in literatuur, archiefstukken en meldingsrapportages van de EOD zijn niet te herleiden naar een specifieke locatie. Voorbeelden hiervan zijn niet-locatiespecifieke aanduidingen als 'bombardement op Amersfoort'.

7. Conclusie en advies

Het doel van deze studie is het verkrijgen van een, door middel van het verzamelen en verwerken van relevant historisch feitenmateriaal, gefundeerd antwoord op de volgende drie kernvragen:

1. Is het onderzoeksgebied of delen hiervan betrokken geweest bij oorlogshandelingen (indicaties) en is er daardoor sprake van een verhoogd risico op het aantreffen van ontplofbare oorlogsresten oftewel van 'verdacht' gebied?

Op basis van het indicatie-onderzoek zijn er geen feitelijk herleidbare gegevens achterhaald waaruit blijkt dat het onderzoeksgebied bij oorlogshandelingen betrokken is geweest.

2. Zijn er gebeurtenissen (contra-indicaties) die een aanwijzing vormen dat een (mogelijk 'verdacht') gebied als 'onverdacht' kan worden aangemerkt?

Op basis van het contra-indicatieonderzoek is vastgesteld dat er in het onderzoeksgebied bodemactiviteiten hebben plaatsgevonden. Deze bodemingrepen beperken zich tot de naoorlogs aangebrachte verhardingen, de locaties van de uitbouwen van de huidige kerk en de naoorlogs aangelegde, ondergrondse infrastructuur.

3. Indien er sprake is van 'verdacht' gebied wat is dan de te verwachten het hoofdsoort, de subsoort, het kaliber / de gewichtsklasse, de nationaliteit en de verschijningsvorm van de mogelijk aanwezige CE en voor de hoofdsoort afwerpmunitie: tevens het type ontstekingsinrichtingen en het verwachte aantal.

Beantwoording van deze vraagstelling is gezien de voorgaande antwoorden niet relevant.

Xplosure adviseert u om de geplande werkzaamheden op reguliere wijze uit te (laten) voeren en het opsporingsproces niet verder voort te zetten. Hoewel er geen feitelijk aantoonbare aanleiding is het onderzoeksgebied verdacht te verklaren, adviseert Xplosure u om het uitvoerend personeel voorafgaand aan werkzaamheden in de te bewerken gebieden (aan de hand van het in de bijlagen opgenomen *Protocol Toevalsvondst*) te instrueren geen verdere acties te ondernemen in het geval van het onverhoopt aantreffen van munitieverdachte objecten en terstond contact op te nemen met de (plaatselijke) politie: telefoon: 0900-8844.

Mochten er bij bodemroerende activiteiten ondanks het voorgaande toch munitie(gelijkende) artikelen worden aangetroffen, dan dient het protocol opgevolgd te worden en dient bezien te worden of hervatting van het opsporingsproces wenselijk is.

8. Bijlagen

Bijlage 1: Verantwoording en overzicht van geraadpleegde bronnen

Literatuur en rapportages

Aan de start van het bronnenonderzoek wordt op basis van literatuuronderzoek een lijst opgesteld met oorlogshandelingen die relevant zijn voor de mogelijke aanwezigheid van CE in het onderzoeksgebied (indicaties). Deze lijst bevat tevens een verwijzing naar de data waarop de oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden. Om een totaalbeeld te krijgen van mogelijk relevante oorlogshandelingen in en nabij het onderzoeksgebied is onder meer de onderstaande, deels locatiespecifieke literatuur geraadpleegd. In de geraadpleegde literatuur kunnen verwijzingen naar oorlogshandelingen worden aangetroffen welke op basis van de locatiebeschrijvingen herleidbaar zijn naar het onderzoeksgebied. Deze feitelijk herleidbare indicaties zijn in het chronologisch overzicht in *paragraaf 3.4* opgenomen. Verdere verificatie van de relevantie en herleidbaarheid vindt plaats middels archiefonderzoek en luchtfotoanalyse.

Gedrukte literatuur

- Amersfoort, H. en P. Kamphuis, *Mei 1940; De strijd op Nederlands grondgebied* (2^e druk, Den Haag 2005).
- Bloemhof, J.L. en J. van der Spek, *Amersfoort '40-'45* (Amersfoort, 2005)
- Burchard, G.J.E. e.a., *Amersfoort zoals het was* (Zwolle, 1997)
- Kamsteeg, A., *Ondergronds in het Soesterkwartier: het geheim van de Westerkerk* (Utrecht, 2011)
- Molenaar, F.J., *De luchtverdediging in de meidagen 1940* (2 delen, Den Haag, 1970)
- Nierstrasz, V.E., *Algemeen overzicht van de strijd om en in de vesting Holland (zonder het oostfront)* (Den Haag, 1961).
- Studiegroep Luchtoorlog 1939-1945 (SGLO), *'Verliesregister 1939-1945: alle militaire vliegtuigverliezen in Nederland tijdens de Tweede Wereldoorlog'* (Den Haag, 2008)
- Zwanenburg, G.J., *En nooit was het stil...: kroniek van een luchtoorlog* (2 delen, Den Haag 1990-1993).

Niet gedrukte literatuur

- Eversteijn, T., 'Bombardementen en verongelukte vliegtuigen in de periode 10 mei 1940 – 5 mei 1945' (niet gepubliceerd).

Reeds uitgevoerde vooronderzoeken

Conform de eisen die in het Certificatieschema worden gesteld aan een vooronderzoek 40-45, is een inventarisatie gemaakt van reeds uitgevoerde bureaustudies.⁹ Deze inventarisatie is in eerste instantie gemaakt met behulp van informatie afkomstig van de branchevereniging Vereniging voor Explosievenopsporing (VEO). Uit deze inventarisatie is gebleken dat er voor enkel voor het spoorgebied ten zuiden van het onderzoeksgebied een tweetal bureaustudies zijn uitgevoerd te weten in 2012 en in 2016. Deze onderzoeken, welke in opdracht van spoorbeheerder ProRail zijn uitgevoerd, richtten zich op het spoorgebied en hebben het onderzoeksgebied niet behandeld.

Naast raadpleging van de informatie van branchevereniging VEO, is uit verdere analyse gebleken dat de gemeente Amersfoort in het verleden een inventariserend onderzoek heeft laten uitvoeren voor haar gehele grondgebied. De resultaten van deze inventarisatie zijn openbaar en te vinden op internetadres <http://www.amersfoort-in-beeld.nl/#risicokaartnge>. Van de kaart valt op te maken dat het onderzoeksgebied in

⁹ Net als met het andere bronnenmateriaal, is het aan de onderzoeker van de bureaustudie zijn / haar professionele en vakinhoudelijke keuze om niet, deels of volledig gebruik te maken van de genoemde onderzoeken van derden. Enkel wanneer een duidelijke, objectieve en herleidbare meerwaarde wordt verwacht, zal het rapport van derden (daar waar relevant) door Xplosure worden betrokken in het voorliggende onderzoek.

een gebied valt met de kwalificatie 'hoog risico' op het aantreffen van zogenoemde niet-gesprongen explosieven' en dat nader onderzoek daardoor verplicht is. Xplosure heeft opdrachtgever hierop geadviseerd om een locatiespecifieke bureaustudie uit te laten voeren en wel hierom: *"het is zaak om enerzijds conform de huidige / toekomstige regelgeving het risico definitief vast te stellen, eventuele hoeveelheden en / of kalibers te specificeren en (met het oog op de geplande werkzaamheden) de noodzaak tot voortzetting van het opsporingsproces te beschrijven."*¹⁰

Overige rapportages / documentatie

- Uitwerkingsvoorstel 'Een sterk hart voor het Soesterkwartier' (april 2020)
- *Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden*, Besluit van 28 november 2019 tot wijziging van het Arbeidsomstandighedenbesluit (...), Staatsblad 471 (november 2019)
- *Stichting Veilig Omgaan met Explosieve Stoffen*, Certificatieschema Vooronderzoek en Risicoanalyse Ontplobbare Oorlogsresten (versie 2020-02)

Informatie uit krantenartikelen of online bronnen

Ten behoeve van onderzoek naar contra-indicaties in de vorm van explosievenruiming over de periode 1940-1972 is, naast diverse andere digitale bronnen, gezocht naar krantenberichten via de online zoekmachine Delpher. Verder is in het Nationaal Archief het archief 2.04.110 Korps Hulpverleningsdienst van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 1945-1974 geraadpleegd. Na de Tweede Wereldoorlog werd in februari 1946 het Korps Hulpverleningsdienst geformeerd uit personeel, voornamelijk afkomstig uit de Luchtbeschermingsdienst van verschillende gemeenten. Dit Korps werd verdeeld in afdelingen en gesteld onder de verantwoordelijkheid van de minister van Binnenlandse Zaken. Het KHD was behulpzaam bij de ruiming van achtergebleven munitie en kreeg daartoe enige opleiding van militaire instanties. Ook had de KHD een voorlichtingstaak aan kinderen over zwerfmunitie. In 1955 werd de Organisatie Bescherming Bevolking opgericht, waaronder het KHD kwam te vallen. In 1971 werd de taak van de KHD overgedragen aan de EOD. Door middel van het raadplegen van delen van het archief van de Hulpverleningsdienst is getracht inzicht te verkrijgen in mogelijke ruiming van CE in de periode van ca. 1947 tot en met het begin van de jaren '70 van de vorige eeuw.

GERAADPLEEGDE WEBSITES	
Titel:	Vindplaats:
Amersfoort in beeld	http://www.amersfoort-in-beeld.nl/#risicokaartnge
Beeldbank Tweede Wereldoorlog	https://www.beeldbankwo2.nl/
Delpher	http://www.delpher.nl
Emmauskkerk Amerfoort	https://www.emmauskkerk-amersfoort.nl/
Vereniging van Explosievenopsporing	http://explosievenopsporing.nl
Gemeentenatlas	http://gemeentenatlas.nl
Inspectie SZW	http://inspectieszw.nl
Topotijdreis	http://topotijdreis.nl
Verliesregister Studiegroep Luchtoorlog	http://verliesregister.studiegroepluchtoorlog.nl

Tabel 3: Overzicht van geselecteerde en geanalyseerde websites.

¹⁰ Email van Xplosure aan opdrachtgever (15-09-2020)

2.04.110 ARCHIEF KORPS HULPVERLENINGSDIENST VAN HET MINISTERIE BINNENLANDSE ZAKEN 1945-1974	
Inv.nr.:	Omschrijving:
20	Registers met krantenknipsels inzake explosieven. Zonder datum
21	Registers met krantenknipsels inzake explosieven. 1945-1947
22	Registers met krantenknipsels inzake explosieven. 1957-1959
27	Register met krantenknipsels inzake ongevallen met oorlogstuig. 1965-1970
28	Verzameling krantenknipsels inzake de Hulpverleningsdienst. 1947-1970

Tabel 4: De geselecteerde en geanalyseerde archiefstukken uit het Nationaal Archief te Den Haag voor wat betreft het Archief van het Korps Hulpverleningsdienst van het Ministerie van Binnenlandse Zaken.

In de geraadpleegde krantenartikelen en online bronnen is geen informatie gevonden die een bijdrage levert aan de beantwoording van de vraag of er zich in of nabij het plangebied Ontploffbare Oorlogsresten kunnen bevinden. Wel is een beschrijving gevonden van de staat waarin het gehele Soesterkwartier zich bevond aan gezien het tegen het zwaar gebombardeerde spoor- en stationsgebied gelegen was.

Archieven: gemeentelijk, regionaal en provinciaal

Bij het raadplegen van het gemeentelijke archief dienen ten minste de stukken van de luchtbeschermingsdienst, de stukken over aangetroffen/geruimde Ontploffbare Oorlogsresten en de oorlogsschaderapporten te worden geraadpleegd. Indien deze stukken niet aanwezig zijn, dient dit te worden vermeld in de rapportage. Bij het onderzoek in het provinciaal archief wordt in elk geval onderzoek verricht in de relevante archieven van het Militair Gezag. Verder worden in het provinciaal archief, indien beschikbaar, ook stukken van de luchtbeschermingsdienst, stukken over aangetroffen/geruimde Ontploffbare Oorlogsresten en oorlogsschaderapporten geraadpleegd. Indien er indicaties zijn voor de aanwezigheid van Ontploffbare Oorlogsresten dient in het gemeentelijke en provinciaal archief voorts te worden gezocht naar gegevens over relevante naoorlogse ontwikkelingen (contra-indicaties), tenzij met de opdrachtgever overeen is gekomen dat dergelijk onderzoek geen deel uitmaakt van de opdracht. Indien deze gegevens niet aanwezig zijn, dient dit te worden vermeld in de rapportage.

Voor het onderzoek Hart van Soesterkwartier te Amersfoort zijn de volgende gemeentelijke, regionale en provinciale archieven geraadpleegd:

Gemeentearchief Amersfoort, aanwezig in het Archief Eemland

Voor het onderzoek Hart van Soesterkwartier te Amersfoort is gebruik gemaakt van het gemeentearchief van Amersfoort dat ondergebracht is in het Archief Eemland. Bij deze archiefstudie, welke in november 2020 is uitgevoerd, zijn de volgende documenten bestudeerd:

0002.01 Stads- en/of gemeentebestuur Amersfoort, 1811-1945	
Inv.nr.:	Omschrijving:
3938	Stukken betreffende het onteigenen van puin en restanten, ontstaan in oktober en december 1944, van door oorlogsgeweld verwoeste percelen, 1944-1946, 1948, 1949.
4153	Rapporten betreffende plaatsgehad hebbende bombardementen, met bijbehorende stukken, 1939-1944.
4791	Stukken betreffende het opruimen van mijnen en andere projectielen, 1940, 1945, 1946.

Tabel 5: De geselecteerde en geanalyseerde archiefstukken uit het Archief Eemland voor wat betreft het stads- en/of gemeentebestuur van Amersfoort in de periode 1811-1945.

0002.02 Gemeentebestuur Amersfoort, 1946-1974

Inv.nr.:	Omschrijving:
2564	Stukken betreffende ontploffingen en ontbrandingen, 1947-1974.
4118	Register van verwoeste panden (oorlogsschade), ten behoeve van de herbouw, 1940-1945.

Tabel 6: De geselecteerde en geanalyseerde archiefstukken uit het Archief Eemland voor wat betreft het gemeentebestuur van Amersfoort in de periode 1946-1974.

0397 Documentatiecollectie betreffende de Tweede Wereldoorlog in Amersfoort en omgeving, afkomstig van museum Flehite, 1939-2005

Inv.nr.:	Omschrijving:
16	Stukken betreffende beschadigde woningen in het Soesterkwartier (Goudsbloemstraat en Seringstraat) te Amersfoort na een bombardement in de nacht van 23 op 24 juli 1940 door de Engelsen (RAF), 1940.
18	Krantenknipsel betreffende het bombardement op Amersfoort op vrijdag 13 oktober 1944 door de RAF, 1984.

Tabel 7: De geselecteerde en geanalyseerde archiefstukken uit het Archief Eemland voor wat betreft de daar aanwezige collectie betreffende de Tweede Wereldoorlog.

0022 Stadsarchitect te Amersfoort, 1913-1954

Inv.nr.:	Omschrijving:
182	Lijsten opgaven oorlogsgeweldschaden, 1944
183	Oorlogsgeweldschade, aangiften en afhandeling, 1941-1946
184	Werkplan Wederopbouw Amersfoort; Lijsten oorlogsschade, 1940, 1944

Tabel 8: De geselecteerde en geanalyseerde archiefstukken uit het Archief Eemland voor wat betreft de daar aanwezige lijsten van in 1940 en 1944 door luchtaanvallen beschadigde of verwoeste panden in Amersfoort.

Provinciaal Archief Utrecht, aanwezig in het Utrechts Archief

1136 MILITAIR GEZAG IN DE PROVINCIE UTRECHT 1945-1946 (1948)

207	Correspondentie over het melden van de ligplaatsen van landmijnen en andere onontpofte projectielen, 1945
-----	---

Tabel 9: De geselecteerde en geanalyseerde archiefstukken uit het Provinciaal archief te Utrecht voor wat betreft de documenten van het Militair Gezag.

1202 Commissaris der Koningin in de Provincie Utrecht (1907) 1920-1954

235	Meldingen van burgemeesters in de provincie van in de gemeente plaatsgevonden luchtaanvallen en andere gebeurtenissen welk direct verband houden met de oorlogshandelingen, 1940-1943. 1940 mei-juli
236	Meldingen van burgemeesters in de provincie van in de gemeente plaatsgevonden luchtaanvallen en andere gebeurtenissen welk direct verband houden met de oorlogshandelingen, 1940-1943. 1940 aug.-dec
237	Meldingen van burgemeesters in de provincie van in de gemeente plaatsgevonden luchtaanvallen en andere gebeurtenissen welk direct verband houden met de oorlogshandelingen, 1940-1943. 1941
640	Meldingen van burgemeesters in de provincie van in de gemeente plaatsgevonden luchtaanvallen en andere gebeurtenissen welk direct verband houden met de oorlogshandelingen, 1940-1943. 1942-1943

Tabel 10: De geselecteerde en geanalyseerde archiefstukken uit het Provinciaal archief te Utrecht voor wat betreft de documenten van de Commissaris der Koningin in de Provincie Utrecht

Archieven: Nationaal

Nationaal Archief Den Haag

In het Nationaal Archief is archief 2.04.53.15 *Ministerie van Binnenlandse Zaken: Inspectie Bescherming Bevolking tegen Luchtaanvallen, 1937-1946* geraadpleegd. In 1936 trad de Wet tot Bescherming van de Bevolking tegen Luchtaanvallen in werking. Dat leidde tot de oprichting van de Inspectie Bescherming Bevolking tegen Luchtaanvallen, die tot taak had de gemeentelijke activiteiten op dit terrein te begeleiden en te controleren. Luitenant-generaal b.d. P.H.A. de Ridder werd destijds aangesteld als inspecteur. In 1942 verving de Duitse bezetter de Wet tot Bescherming van de Bevolking tegen Luchtaanvallen door de Luchtbeschermingsverordening. Dit bracht de luchtbescherming sterker onder de controle van de bezetter. De inspectie werd uitgebreid en overgeheveld naar het directoraat-generaal van Politie van het ministerie van Justitie. Luitenant-kolonel A. van Batenburg werd aangesteld als hoofdinspecteur. Na de bevrijding volgde op 15 juli 1945 algemeen ontslag van het personeel van de inspectie.

Het archief bevat stukken over de eigen organisatie, correspondentie met de Duitse bezetter, met overheidsinstellingen over maatregelen om objecten te beschermen en met bedrijven die luchtbeschermingsartikelen leverden. Tot de onderwerpen die aan de orde komen behoren voorlichtingsmateriaal voor de bevolking, rapporten over luchtactiviteiten, maatregelen voor de bescherming van kunstschaten, monumenten, scholen en kerken, regels voor verduistering, voorschriften voor schuilkelders, sirenes, gasmaskers, de organisatie van de luchtbescherming, oefeningen, cursussen en evacuatieplannen.

Tevens is archief 2.13.210 *Commissie van Proefneming* met hierin opgenomen afgedwaalde archiefbescheiden van onderdelen van de Artillerie-Inrichtingen en Artillerie onderdelen, (1814-) 1867-1942 geraadpleegd. De Commissie van Proefneming (CvP) was een instelling die zich bezighield met proeven betreffende wapens en artilleriegeschut. In de archiefstukken zijn ook staten opgenomen betreffende plaatsen waar mogelijk ontplofte projectielen zijn gevonden, die wel of niet geruimd zijn, in het begin van de oorlog.

Ook 2.13.71 *Archieven van het Ministerie van Defensie te Londen [1940-1941]; Ministerie van Oorlog te Londen [1941-1945]; Departement van Oorlog: Bureau Londen [1945-1947], (1933) 1940-1947 (1974)* is geraadpleegd met betrekking tot mogelijk relevante gegevens voor het onderzoeksgebied. Dit betreft het archief van het ministerie van Defensie (later Oorlog) dat vanaf 14 mei 1940 in Londen was gevestigd. Het hield zich onder meer bezig met luchtvaart, militaire operaties en inlichtingen uit Nederland. Ook een onderzoek naar het verloop van de Meidagen van 1940 en de voorbereiding van de terugkeer naar Nederland behoorde tot het takenpakket. Het Bureau Londen hield zich na de bevrijding bezig met de afwikkeling van zaken in Engeland, waarna het in 1947 werd opgeheven.

2.04.53.15 INSPECTIE BESCHERMING BEVOLKING LUCHTAANVALLEN		
Inv.nr.:	Omschrijving:	
69-79	Meldingen en proces-verbaal ontvangen van gemeenten over geallieerde luchtactiviteiten, 1940-1941	
	74	Utrecht

Tabel 11: De geselecteerde en geanalyseerde archiefstukken uit het Nationaal Archief te Den Haag voor wat betreft de documenten van de Inspectie Bescherming Bevolking Luchtaanvallen.

2.13.210 MINISTERIE VAN DEFENSIE: COMMISSIE VAN PROEFNEMING		
Inv.nr.:	Omschrijving:	
23	Staten houdende opgaven van plaatsen waar mogelijk ontplofte projectielen zijn gevonden, die wel of niet geruimd zijn, 1940	

Tabel 12: De geselecteerde en geanalyseerde archiefstukken uit het Nationaal Archief te Den Haag voor wat betreft de Commissie van Proefneming.

2.13.71 ARCHIEVEN VAN HET MINISTERIE VAN DEFENSIE TE LONDEN 1940-1941 - MINISTERIE VAN OORLOG TE LONDEN [1941-1945]; DEPARTEMENT VAN OORLOG: BUREAU LONDEN [1945-1947], (1933) 1940-1947 (1974)

Inv.nr.:	Omschrijving:
1788-2107	1895 Provincie Utrecht, 1943-1945

Tabel 13: De geselecteerde en geanalyseerde archiefstukken uit het Nationaal Archief te Den Haag voor wat betreft het Ministerie van Oorlog in Londen.

NIOD Instituut voor Oorlogs- Holocaust- en Genocidenstudies Amsterdam

Bij het NIOD, is het archief van 'Generalkommissar für das Sicherheitswesen en Höhere SS- und Polizeiführer' geraadpleegd. Als Generalkommissar für das Sicherheitswesen en Höhere SS- und Polizeiführer was Hanns Albin Rauter (1892-1949) belast met de "openbare orde en veiligheid". De SS, de Befehlshaber der Sicherheitspolizei und des SD en het totale Nederlandse politieapparaat ressorteerden onder hem. Rauter was als Generalkommissar ondergeschikt aan Seyss-Inquart, maar in zijn hoedanigheid als Höhere SS- und Polizeiführer, waardoor hij rechtstreeks in contact stond met Reichsführer SS Heinrich Himmler, wist hij een zelfstandige positie te verwerven. Tevens is het archief van het Departement van Justitie tussen 1940 en 1945 geraadpleegd, te weten: *216k Departement van Justitie (1935) 1940-1945 (1950)*. De archiefonderdelen van het Departement van Justitie, behorende tot de Collectie Nederlandse Overheidsinstellingen, zijn gesplitst in het eigenlijke departement en de diensten die onder het departement ressorteerden. De afdeling "departement" vormt slechts een fractie van het geheel. Van het daarop volgende gedeelte, hoofdzakelijk daterend van 1943 af, heeft het overgrote merendeel der stukken betrekking op de Gewestelijke Politiepresidenten, de Politie en de Marechaussee. Deze stukken zijn echter van weinig betekenis en handelen hoofdzakelijk over routine-aangelegenheden als brand, diefstal, overvallen, opsporingen etc. De gebruikelijke ordening volgens het zgn. "herkomstprincipe" bracht met zich mee, dat men hier en daar dubblures aantreft. Zo heeft bijv. de Rijksvreemdelingendienst zowel onder de Rijksrecherche centrale van het Directoraat-Generaal van Politie als onder die van de Gevolmachtigde voor de Reorganisatie van de Nederlandse Politie geressorteed. Onder beide rubrieken vindt men dus stukken van de RVD. In een enkel geval is van de ordening volgens dit principe afgeweken; dit was o.m. het geval bij de stukken welke betrekking hebben op de luchtbescherming. Behalve documenten, afkomstig van de afdeling Luchtbescherming zelf, bevinden zich hieronder namelijk ook rapporten, correspondentie etc. van de afdelingen Politie, Marechaussee e.d. Deze zouden dus eigenlijk bij genoemde afdelingen dienen te worden ondergebracht, doch ter vermijding van tijdrovende verschuivingen binnen het archief werd besloten, deze stukken, die als één geheel ontvangen werden, bijeen te laten.

077 GENERALKOMMISSARIAT FÜR DAS SICHERHEITSWESEN (HÖHERE SS- UND POLIZEIFÜHRER NORD-WEST), (1938) 1940-1945

Inv.nr.:	Omschrijving:
1328	Dagberichten van de Befehlshaber der Ordnungspolizei Den Haag betreffende vijandelijke luchtaanvallen, 1940-1941
1759	Berichtgevingen betreffende neergekomen vliegtuigen, 1943

Tabel 14: De geselecteerde en geanalyseerde archiefstukken uit het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD) te Amsterdam voor wat betreft het Archief van het Generalkommissariat.

216K DEPARTEMENT VAN JUSTITIE, (1935) 1940-1945 (1950)	
Inv.nr.:	Omschrijving:
180	Rapporten van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politiekorpsen en de Marechaussee inzake het geven van het sein luchtalarm, het neerstorten van vliegtuigen en de vondst van niet-ontploffte explosieven, 23 juni 1943 – 28 april 1944
181	Processen-verbaal van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politie en Marechaussee met betrekking tot vijandelijke vliegtuigen, bomaanvallen en ontploffingen in verschillende gemeenten: Aalsmeer-Apeldoorn.
182	Processen-verbaal van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politie en Marechaussee met betrekking tot vijandelijke vliegtuigen, bomaanvallen en ontploffingen in verschillende gemeenten: Arcen-Arnhem.
183	Processen-verbaal van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politie en Marechaussee met betrekking tot vijandelijke vliegtuigen, bomaanvallen en ontploffingen in verschillende gemeenten: Baarn-Burgh.
184	Processen-verbaal van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politie en Marechaussee met betrekking tot vijandelijke vliegtuigen, bomaanvallen en ontploffingen in verschillende gemeenten: Capelle a/d IJssel-Dwingeloo.
185	Processen-verbaal van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politie en Marechaussee met betrekking tot vijandelijke vliegtuigen, bomaanvallen en ontploffingen in verschillende gemeenten: Echt-Zwolle
186	Meldingen van verschillende gemeenten betreffende ongevallen, beschietingen, bombardementen en het afwerpen van (lege) benzinetanks door vliegtuigen

Tabel 15: De geselecteerde en geanalyseerde archiefstukken uit het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD) te Amsterdam voor wat betreft het Archief van het Departement van Justitie.

Nederlands Instituut voor Militaire Historie Den Haag

De collectie “Duitse verdedigingswerken in Nederland en rapporten van het Bureau Inlichtingen te Londen (1940–1945)” met collectienummer 575 van het Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH) dient conform het Certificatieschema Vooronderzoek en Risicoanalyse Ontploffbare Oorlogsresten te worden geraadpleegd. De collectie “Gevechtsverslagen en rapporten mei 1940” met collectienummer 409 van het Nederlands Instituut voor Militaire Historie hoeft enkel te worden geraadpleegd indien uit raadpleging van de verplichte bronnen blijkt dat er indicaties zijn dat grondgevechten hebben plaatsgevonden in de periode mei 1940.

Uit de inventarissen van de collecties 409 en 575 zijn geen documenten geselecteerd die relevant zouden kunnen zijn voor (de omgeving van) het onderzoeksgebied.

De Explosieven Opruimingsdienst en het Semi-statisch Informatie Beheer Defensie

Voor deze bureaustudie is ten behoeve voor verder inzicht betreffende eerdere gedocumenteerde ruimingen van Ontploffbare Oorlogsresten in of nabij het onderzoeksgebied het archief van de Explosieven Opruimings-Dienst Defensie (EOD) te Soesterberg bestudeerd. De EOD is eigenaar van twee archieven: het Mijneveld-register en het archief met de ‘Uitvoeringsopdrachten (UO’s)’ – ook betiteld als ‘Melding Opdracht Ruimrapportage Afdoening (MORA’s)’; de zgn. ruimrapporten.

Voor dit onderzoek is een overzicht van de UO’s/MORA’s van het onderzoeksgebied ontvangen. Uit de praktijk is gebleken dat door de EOD en haar voorgangers het dichtstbijzijnde adres in de omgeving van de vindplaats als locatie aanduiding wordt gehanteerd. Dit kan betekenen dat het gemelde of geruimde object op een locatie (bijvoorbeeld in akkerland achter het vermelde adres) is gevonden zodat naderhand slechts bij benadering de locatie kan worden aangegeven. Om de door de EOD opgegeven adressen en plaatsaanduidingen te lokali-

seren is gebruik gemaakt van Google Maps. Er heeft beperkte controle plaatsgevonden of de hieraan ontleende adresgegevens corresponderen met mogelijk in de loop van de jaren veranderde huisnummering, straatnamen of perceelindelingen. Verder zijn te globale locatieaanduidingen en ruimingen waarbij geen CE zijn aangetroffen (bijvoorbeeld “schroot”) niet meegenomen.

Bij het raadplegen van de overzichtslijsten van de EOD, heeft Xplosure de meldingslocaties geanalyseerd op de aanwezigheid van (voor dit specifieke onderzoeksgebied) relevante locatieaanduidingen. Aan de hand hiervan is de volgende lijst van meldingen en ruimingen van vermoede munitieartikelen in de directe omgeving van het onderzoeksgebied op te stellen:

MELDINGS- EN RUIMARCHIEF VAN DE EXPLOSIEVEN OPRUIMINGSDIENST		
Nummer	Locatie	Aangetroffen
19811241	Lingestraat 17	1x brisantgranaat van 8cm mortier (Oud-Hollands) Ca. 35x KKM
19850444	Spaarnestraat 36	Ca. 25x KKM 12x huls van 2cm 5x seinpatronen (leeg) 1x brisantgranaat van 7,5cm (zonder ontsteker, leeg) 1x brisantgranaatpatroon van 3,7cm (zonder ontsteker, leeg) 7x onderdelen van wapens (diverse) 1x geweerloop
19851296	Seringstraat	1x werpgewicht (geen munitie)
19852674	Soesterweg (terrein van de NS)	1x brisantgranaat van 8,8cm (zonder ontsteker, niet verschoten)
19903319	Soesterweg 596	1x restant steelhandgranaat
19942547	Lupinestraat 3	3x ontsteker
19980020	Spaarnestraat	Rapport niet aangeleverd
19981830	Lingestr, Amersfoort-Noord	1x handgranaat Mills no.36
19992111	Spaarnestraat 78 (station)	Rapport niet aangeleverd
20010696	Soesterweg	1x brisantgranaat van 8,8cm (zonder ontsteker, niet verschoten)
20010729	Soesterweg	1x brisantgranaat van 8,8cm (met restant ontsteker) 2x restant 7,5cm huls Duits 1x staartstuk s van 8cm mortier
20011709	Soesterweg 52	1x mortiergranaat van 5cm (niet verschoten)
20051725	Locatie Soesterweg	Opsporingsactie door opsporingsbedrijf. Geen ontplofbare oorlogsresten aangetroffen.
20161645	Soesterweg 242	1x Restant; 40 mm Sound and flash

Tabel 16: De geselecteerde en geanalyseerde archiefstukken van de Explosieven Opruimingsdienst voor wat betreft in het verleden gemelde en geruimde ontplofbare oorlogsresten.

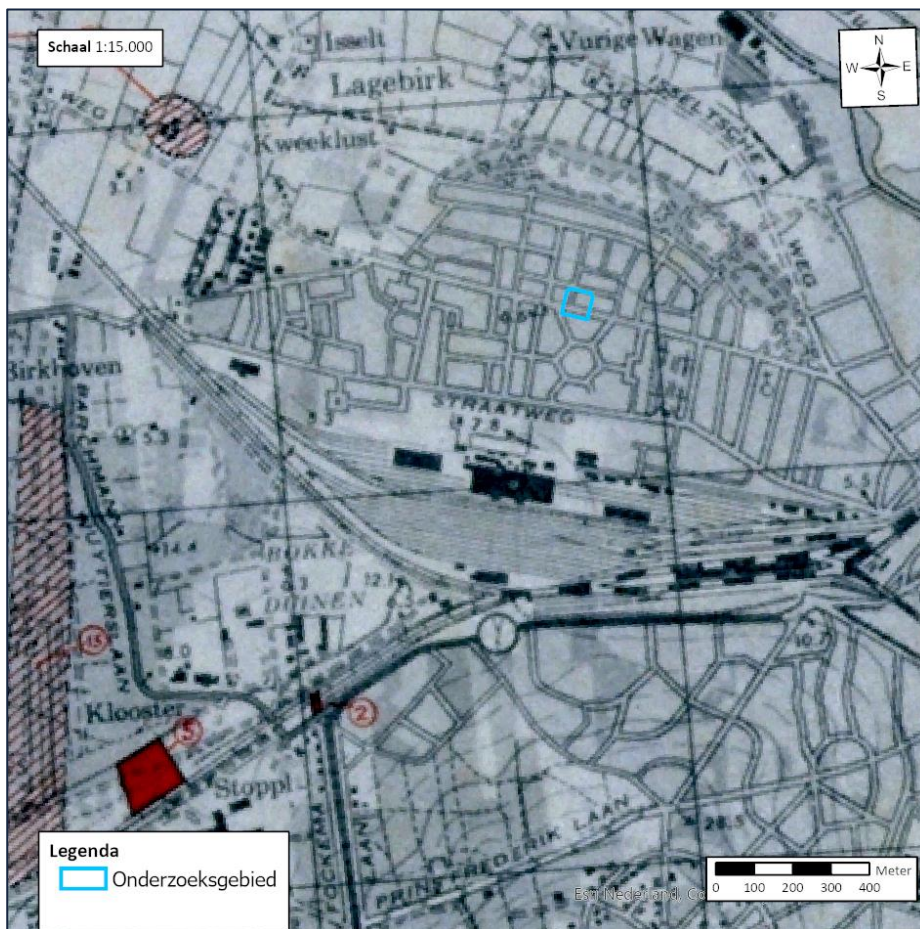
Een nadeel van het meldings- en ruimarchief van de EOD is dat deze niet volledig is: over de meldingen/ruimingen tussen 1940-1944 en 1947/1948-1971 zijn bij de EOD en het Semi-statisch Informatie Beheer Ministerie van Defensie (SIB) nauwelijks gegevens beschikbaar. Eventuele meldingen of ruimingen van (vermoede) explosieven in of direct grenzend aan het onderzoeksgebied over de periode medio 2010-2019 zijn digitaal raadpleegbaar bij de EOD. Het SIB te Rijswijk beschikt nog wel over het archief van de Mijn- en Munitieopruimingsdienst (M.M.O.D). Deze dienst was in de periode 1945-1947 verantwoordelijk voor het opruimen van mijnen en achtergelaten munitie, waardoor een klein deel van de leemten in kennis opgevuld is. Het archief van de M.M.O.D bestaat uit meldingen, kaarten, plattegronden en ruimingrapporten uit diverse Nederlandse gemeenten en is voor deze studie eveneens geraadpleegd.

ARCHIEF MIJN- EN MUNITIEOPRUIMINGSDIENST (M.M.O.D.)	
Inv.nr.:	Omschrijving
Doos 43	Ruimingsrapporten correspondentie en plattegronden Gemeenten A t/m Z – doos 43 A t/m B
Doos 44	Ruimingsrapporten correspondentie en plattegronden Gemeenten A t/m Z – doos 44 B t/m E
Doos 45	Ruimingsrapporten correspondentie en plattegronden Gemeenten A t/m Z – doos 45 E t/m G
Doos 46	Ruimingsrapporten correspondentie en plattegronden Gemeenten A t/m Z – doos 46 G t/m H
Doos 47	Ruimingsrapporten correspondentie en plattegronden Gemeenten A t/m Z – doos 47 H t/m K
Doos 48	Ruimingsrapporten correspondentie en plattegronden Gemeenten A t/m Z – doos 48 K t/m L
Doos 49	Ruimingsrapporten correspondentie en plattegronden Gemeenten A t/m Z – doos 49 M t/m N
Doos 50	Ruimingsrapporten correspondentie en plattegronden Gemeenten A t/m Z – doos 50 N t/m O
Doos 51	Ruimingsrapporten correspondentie en plattegronden Gemeenten A t/m Z – doos 51 P t/m S
Doos 52	Ruimingsrapporten correspondentie en plattegronden Gemeenten A t/m Z – doos 52 S t/m U
Doos 53	Ruimingsrapporten correspondentie en plattegronden Gemeenten A t/m Z – doos 53 V t/m W
Doos 54	Ruimingsrapporten correspondentie en plattegronden Gemeenten A t/m Z – doos 54 W
Doos 55	Ruimingsrapporten correspondentie en plattegronden Gemeenten A t/m Z – doos 55 W t/m Z

Tabel 17: De geselecteerde en geanalyseerde archiefstukken van het Semi-statisch Informatie Beheer (SIB) van het Ministerie van Defensie.

Gedurende de oorlog zijn door de strijdende partijen mijnevelden ingericht. Deze velden werden voor verschillende doeleinden aangelegd: bescherming, verdediging, het stoppen of desorganiseren van de vijandelijke opmars. Daarnaast werden zogenaamde ‘schijnmijnenvelden’ aangelegd. Een dergelijk veld bevatte geen explosieven en had het doel om de vijandelijke opmars te vertragen. Het soort (antitank- of antipersoneelmijnen) en het aantal gelegde mijnen binnen een mijnenveld was afhankelijk van de functie van het veld.

Na de oorlog zijn de mijnevelden in Nederland (voor zover bekend) in kaart gebracht in zogenaamde “mijnenboeken”. Deze mijnenkaarten zijn in het bezit van de EOD. Voor deze bureaustudie is bij de EOD navraag gedaan of er voor het onderzoeksgebied mijnevelden zijn gedocumenteerd. Voor het onderzoeksgebied zijn geen gegevens bekend zijn omtrent aangelegde mijnevelden.

Archieven: Internationaal

Bundesarchiv-Militärarchiv te Freiburg

In het Bundesarchiv-Militärarchiv te Freiburg is de collectie Lageberichte van de Luftwaffenführungsstab geraadpleegd, die meldingen bevat over bomafwerpen op Nederlands grondgebied in de periode 10 mei 1940 – 10 november 1941. Uit raadpleging van dit archief (RL 2-II Generalstab Der Luftwaffe / Luftwaffenführungsstab) is gebleken dat er voor het onderzoeksgebied enkele meldingen relevant zijn voor de omgeving van het onderzoeksgebied. In één geval betrof het een beschrijving van een bombardement in juli 1940, waarbij een drietal huizen binnen de wijk Soesterkwartier betrokken waren. De effecten van het bombardement bleek echter niet direct herleidbaar bleken naar het plangebied.

The National Archives te Londen

Voor deze bureaustudie is in archiefmateriaal afkomstig van The National Archives te Londen een relevante onderzoeksinspanning geleverd aangaande het verzamelen van informatie over door de Royal Air Force uitgevoerde luchtaanvallen in het onderzoeksgebied of de directe omgeving. Hierbij is de periode 10 mei 1940 – 8 mei 1945 in ogenschouw genomen en is onderzoek verricht in relevante stukken van meerdere onderdelen van de Royal Airforce.¹¹ Het onderzoek is hierbij gericht op het vaststellen van het aantal, de hoofd- en subsoort, gewichtsklasse en het type ontsteker(s) van eventuele afwerpmunitie en raketten die tijdens de luchtaanval zijn ingezet en op de inslaglocaties daarvan.

¹¹ Onderdelen van de Royal Airforce kunnen betreffen Bomber Command, Coastal Command, Fighter Command / Air Defence Britain en Second Tactical Airforce. Afhankelijk van de achterhaalde indicaties omtrent luchtaanvallen, kunnen de relevante luchtmachtonderdelen nader bestudeerd zijn.

De Geallieerden hanteerden gedurende de Tweede Wereldoorlog onder andere het zogeheten Nord de Guerre coördinatenstelsel. De gegevens uit internationaal bronnenmateriaal (zoals bijvoorbeeld *Daily Logs* of *War Diaries*) met de eventueel daarin aangehaalde coördinaten zijn door middel van Geallieerde stafkaarten herleidbaar naar een locatie.

Het volgende kaartvierkant (circa 1km²) is bij het doornemen van de Geallieerde bronnen gehanteerd:

NORD DE GUERRE COÖRDINATEN:	
QE3798	Dekt het gehele onderzoeksgebied

Tabel 18: De gehanteerde kaartvierkanten bij het doornemen van de *Daily Logs*.

Uit literatuur en overig archiefonderzoek is gebleken dat er feitelijke aanleidingen zijn achterhaald om te concluderen dat de omgeving van het onderzoeksgebied (te weten: het stationsgebied) bij bombardementen betrokken is geweest. Gezien de datering van de meest omvangrijke bombardementen, is gebruik gemaakt van de *Daily Logs* van de Geallieerde 2nd Tactical Airforce (2nd TAF – een Geallieerd luchtleger welke veelvuldig in de periode september 1944-april 1945 boven Nederland actief was). Deze gegevens zijn afkomstig uit *The National Archives* te Londen. Uit deze archiefdocumenten kan in de meeste gevallen (onder andere) informatie worden gehaald omtrent de aanvalsdoelen, het verloop van de gebeurtenissen/gevechtshandelingen en de gehanteerde wapens en/of gebruikte Ontploffbare Oorlogsresten.

Alvorens de gegevens uit deze *Daily Logs* verwerkt worden, dienen de volgende zaken opgemerkt te worden. De ervaring leert dat enige terughoudendheid bij het hanteren van de gegevens uit deze bron op zijn plaats is. Coördinaataanduidingen, informatie over bommenlast en gevechts-/ bombardementsbeschrijvingen kunnen door allerlei oorzaken niet overeenkomen met de werkelijke gebeurtenissen en/of locaties. Indien voorhanden, zal door middel van ander bronnenmateriaal (zoals de Operation Record Books van de betrokken RAF squadrons) of luchtfotoanalyse wordt getracht de (beschreven locaties van de) oorlogshandelingen te verifiëren en (indien relevant) te herleiden.

Voorgenoemd kaartvierkant is bij de bestudering van onderstaande archiefdocumenten meegenomen:

AIR 37 AIR MINISTRY: ALLIED EXPEDITIONARY AIR FORCE, LATER SUPREME HEADQUARTERS ALLIED EXPEDITIONARY FORCE (AIR), AND 2ND TACTICAL AIR FORCE: REGISTERED FILES AND REPORTS	
Inv.nr.:	Omschrijving:
714	2 nd Tactical Airforce: Daily log: July.- August 1944
715	2 nd Tactical Airforce: Daily log: Sept.- Oct. 1944
716	2 nd Tactical Airforce: Daily log: Nov.- Dec. 1944
717	2 nd Tactical Airforce: Daily log: Jan.- Feb. 1945
718	2 nd Tactical Airforce: Daily log: Mar.- May 1945

Tabel 19: De geraadpleegde documenten uit AIR37 van The National Archives te Londen (Groot-Brittannië).

In bovengenoemde documenten zijn relevante gegevens over de bombardementen achterhaald. Deze informatie is verwerkt in de indicatietabel in paragraaf 3.4 en betreft de door bombardementen getroffen doelen en de ingezette munitieartikelen.

Nord de Guerre grid onderzoeksgebied

CONTACTGEGEVENS
E-mail: info@xplosure.nl
Telefoon: 026-4450099
www.xplosure.nl

BEZOEKADRES
Huismanstraat 6
6851 GT Huissen

Datum:
3 november 2020

Project:
MTX00120

Opdrachtgever:
Matrix Invest

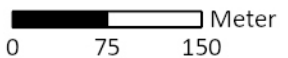
Tekening Nr:
MTX00120_XPS10

Copyright 2020 Xplosure

Legenda

- Onderzoeksgebied
- Nord de Guerre-grid

Schaal:
1:6.000

Nationale en internationale luchtfotoarchieven

Voor dit onderzoek heeft Xplosure de beschikbare luchtfoto's betreffende de datums waarop de oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden geïnterpreteerd. Deze inventarisatie heeft plaatsgevonden op basis van de luchtfotocollecties van The Royal Commission on the Ancient and Historical Monuments of Scotland / National Collection of Aerial Photography te Edinburgh (NCAP), Wageningen UR te Wageningen (WUR) en de Topografische Dienst Kadaster te Zwolle (TOPO). Van dit laatste archief zijn overigens ook kaarten bestudeerd die in het kader van de achterhaalde contra-indicaties de ontwikkelingen van het onderzoeksgebied in de naoorlogse periode in beeld hebben gebracht.

Uit de geïnterpreteerde luchtfoto's zijn de meest geschikte luchtfoto's geselecteerd. Bij de selectie is rekening gehouden met dekking, opnamedatum in relatie tot oorlogshandelingen, kwaliteit van het fotobeeld en de schaal. Er is getracht om luchtfoto's te gebruiken van vóór de oorlogshandelingen, en van zo kort mogelijk ná de relevante gebeurtenis (mits van voldoende kwaliteit voor interpretatie op oorlogsschade). Uit de inventarisatie is echter gebleken dat er met name van de oorlogsjaren 1944 en 1945 beeldmateriaal voorhanden is.

De volgende beelden zijn voor het onderdeel luchtfotoanalyse geselecteerd, in ArcGIS Pro verwerkt en geanalyseerd op de aanwezigheid van munitie gerelateerde bodemverstoringen of –schades:

OPNAMEDATUM	RUNNUMMER	BEELDNUMMERS	OPNAMEHOOGTE	ARCHIEF
15-08-1944	106G-2285	4060	1:10.000	WUR
29-11-1944	16-1430	4170	1:20.000	TOPO
03-02-1945	4-1701	3019	1:10.800	WUR
23-03-1945	4-2105	4074	1:7.600	WUR
17-04-1945	16-2083	3039	1:7.500	WUR

Tabel 17: De geselecteerde, verwerkte en geanalyseerde luchtfoto's

Bovenstaande luchtfoto's zijn voor de daadwerkelijke analyse middels ArcGIS Pro op de huidige topografie geplaatst. Een overzicht hiervan treft op de hierna volgende pagina.

Datum:
3 november 2020

Project:
MTX00120

Opdrachtgever:
Matrix Invest

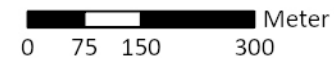
Tekening Nr:
MTX00120_XPS11

Copyright 2020 Xplosure

Legenda

 Onderzoeksgebied

Schaal:
1:10.000

Datum:
3 november 2020

Opdrachtgever:
Matrix Invest

Project:
MTX00120

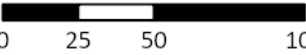
Tekening Nr:
MTX00120_XPS12

Copyright 2020 Xplosure

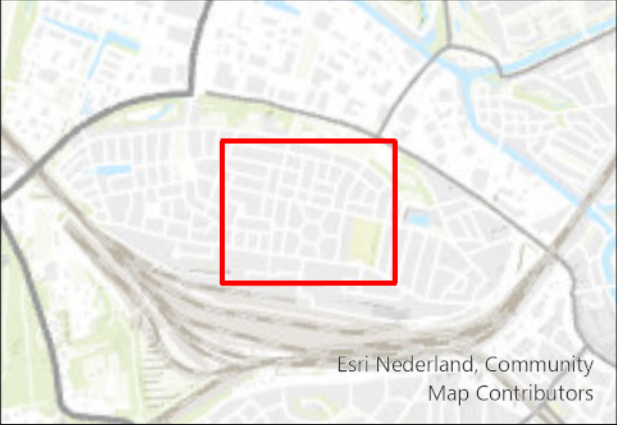
Legenda

 Onderzoeksgebied

Schaal:
1:2.500

0 25 50 100 Meter

Bijlage 2: Protocol Toevalsvondst

LEGENDA

- Actie aannemer
- Actie opdrachtgever
- Actie Politie
- Actie EOD
- Vervolgstap
- Communicatielijn

Start-werk
vergadering

Personeel informeren hoe
te handelen bij vondst van
een (vermoedelijk) explosief

Eventueel *toolbox* door een Senior OCE-
deskundige

Werkzaamheden

Aantreffen verdacht object bij werkzaamheden

Het object niet beroeren!

Na het aantreffen
van een vermoedelijk
explosief

Werkzaamheden staken

Opdrachtgever in kennis
stellen van vondst

(In overleg met **politie**)
Afzetten van het terrein

Personen uit de omgeving
van het object verwijderen

Maatregelen treffen tegen
roeren of verplaatsen object

Maak geen melding van de vondst op social
media!

Bij het melden van vondst:

- Naam, functie en telefoonnummer van de melder
- De ligplaats van het object
- Een omschrijving van het object (kleur, vorm, lengte, breedte, diameter, etc.)
- Hoeveel objecten er zijn aangetroffen
- Naam en telefoonnummer van de contactpersoon die bekend is met de ligplaats van het object
- (Indien mogelijk:) Een foto van het object

Politie in kennis stellen van
vondst (0900-8844)

EOD in kennis stellen van
vondst

Bevoegd Gezag in kennis
stellen van vondst

Identificatie van het object

EOD arriveert bij
vindplaats

Object is geen explosief

Object is een explosief

Ruiming explosief door EOD

In overleg met **EOD** bepalen of het
om een incidentele vondst gaat

Instructies van de medewerkers van de EOD
en het Bevoegd Gezag dienen strikt
opgevolgd te worden!

Incidentele vondst

Verdacht gebied

Na identificatie en
eventuele ruiming

Werkzaamheden hervatten

Werkzaamheden hervatten
na aanvullende maatregelen